

Συλλογή της Νομολογίας

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JULIANE KOKOTT
της 26ης Οκτωβρίου 2012 ¹

Υπόθεση C-370/12

Thomas Pringle
κατά
Government of Ireland, Ireland και the Attorney General

[αίτηση του Supreme Court (Ιρλανδία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Απλοποιημένη διαδικασία του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ για την τροποποίηση του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ — Απόφαση 2011/199/ΕΕ για την τροποποίηση του άρθρου 136 ΣΛΕΕ — Οικονομική και νομισματική πολιτική — Συνθήκη για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας»

1. Η Ευρώπη συνταράσσεται από μια κρίση χρέους των κρατών. Προς αντιμετώπισή της, η Ένωση και τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα τα οποία είναι εν μέρει αντισυμβατικά. Στο πλαίσιο της παρούσας αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, το Δικαστήριο καλείται να διευκρινίσει εάν ο «Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας», ως ένα από τα μέτρα αυτά, πληροί τα κριτήρια του δικαίου της Ένωσης.

I – Το νομικό πλαίσιο

A– Το δίκαιο της Ένωσης

2. Το άρθρο 1 της αποφάσεως 2011/199/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της 25ης Μαρτίου 2011, που τροποποιεί το άρθρο 136 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με μηχανισμό σταθερότητας για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ (στο εξής: απόφαση 2011/199), ορίζει τα εξής:

«Προστίθεται η ακόλουθη παράγραφος στο άρθρο 136 της Συνθήκης ΛΕΕ:

“3. Τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ μπορούν να θεσπίσουν μηχανισμό σταθερότητας ο οποίος θα ενεργοποιείται εφόσον κρίνεται απαραίτητο προκειμένου να διασφαλίζεται η σταθερότητα της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. Η παροχή τυχόν απαιτούμενης χρηματοοικονομικής συνδρομής δυνάμει του μηχανισμού θα υπόκειται σε αυστηρούς όρους.”»

3. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 2011/199 ορίζει, ως προς τον χρόνο ενάρξεως της ισχύος της, τα εξής: «Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2013, υπό την προϋπόθεση ότι θα έχουν παραληφθεί όλες οι αναφερόμενες στην πρώτη παράγραφο κοινοποιήσεις, ή, άλλως, την πρώτη ημέρα του μήνα που έπεται της παραλαβής της τελευταίας από τις κοινοποιήσεις που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο.»

¹ — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

4. Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις της, η απόφαση 2011/199 στηρίζεται «[σ]τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ιδίως [σ]το άρθρο 48, παράγραφος 6».

B – Η Συνθήκη για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας

5. Στις 2 Φεβρουαρίου 2012, τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ (στο εξής: κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ) υπέγραψαν τη «Συνθήκη για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας» (στο εξής: Συνθήκη ΕΜΣ).

6. Κατά το άρθρο 1 της Συνθήκης ΕΜΣ, ο «Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας» (στο εξής: ΕΜΣ) είναι «διεθνής χρηματοδοτικός οργανισμός» μέλη του οποίου είναι τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και, κατά το άρθρο 3, πρώτη περίοδος, της εν λόγω Συνθήκης, έχει την εξής αποστολή:

«Ο σκοπός του ΕΜΣ είναι η κινητοποίηση της χρηματοδότησης και η παροχή στήριξης σταθερότητας, υπό αυστηρούς όρους, κατάλληλους για το επιλεγμένο μέσο χρηματοδοτικής συνδρομής, προς όφελος των μελών του ΕΜΣ που αντιμετωπίζουν ή απειλούνται από σοβαρά προβλήματα χρηματοδότησης, εφόσον είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη της χρηματοοικονομικής σταθερότητας της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της και των κρατών μελών της.»

7. Κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της Συνθήκης ΕΜΣ, οι μνημονευόμενοι στο άρθρο 3 όροι χορηγήσεως χρηματοπιστωτικής συνδρομής μπορούν «να καλύπτουν το φάσμα από ένα πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής έως τη συνεχή τήρηση προκαθορισμένων όρων επιλεξιμότητας».

8. Τα άρθρα 14 έως 18 της Συνθήκης ΕΜΣ προβλέπουν τα ακόλουθα πιθανά «μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής» υπέρ των μελών του ΕΜΣ:

- προληπτικό «πιστωτικ[ό] όρι[ο] υπό όρους ή [...] με ενισχυμένους όρους» (άρθρο 14)·
- χορήγηση δανείων «για τον συγκεκριμένο σκοπό της ανακεφαλαιοποίησης των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων» κράτους μέλους του ΕΜΣ (άρθρο 15)·
- χορήγηση δανείων χωρίς κάποιον συγκεκριμένο σκοπό (άρθρο 16)·
- την αγορά «στην πρωτογενή αγορά» ομολόγων μέλους του ΕΜΣ (άρθρο 17) και
- «πράξεις στη δευτερογενή αγορά σε σχέση με τα ομόλογα μέλους του ΕΜΣ» (άρθρο 18).

9. Κατά το άρθρο της 48, παράγραφος 1, η Συνθήκη ΕΜΣ τέθηκε σε ισχύ για όλα τα κράτη της ζώνης του ευρώ, πλην της Δημοκρατίας της Εσθονίας, με την κατάθεση του εγγράφου επικυρώσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στις 27 Σεπτεμβρίου 2012.

II – Η υπόθεση της κύριας δίκης και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

10. Ο T. Pringle, βουλευτής της ιρλανδικής Κάτω Βουλής (στο εξής: προσφεύγων), προέβαλε ενώπιον του ιρλανδικού High Court το αίτημα να διαπιστωθεί μεταξύ άλλων έναντι της Ιρλανδικής Κυβερνήσεως ότι η προβλεπόμενη με την απόφαση 2011/199 τροποποίηση του άρθρου 136 ΣΛΕΕ είναι απαράδεκτη και παράνομη. Πέραν αυτού, ζήτησε να απαγορευθεί στην Ιρλανδική Κυβέρνηση να προβεί σε επικύρωση, έγκριση ή αποδοχή της Συνθήκης ΕΜΣ. Το High Court απέρριψε αμφότερα τα αιτήματα του προσφεύγοντος.

11. Στο πλαίσιο της ανααιρετικής διαδικασίας κατά της αποφάσεως του High Court, το ιρλανδικό Supreme Court φρονεί ότι είναι αναγκαία η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως προκειμένου να απαντηθούν τα ακόλουθα ερωτήματα:

1) Ερωτάται αν είναι έγκυρη η απόφαση 2011/199/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 25ης Μαρτίου 2011:

- και, λαμβανομένης υπόψη της κατά το άρθρο 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ προσφυγής στην απλοποιημένη διαδικασία αναθεωρήσεως, αν ειδικότερα η προταθείσα τροποποίηση του άρθρου 136 ΣΛΕΕ επάγεται διεύρυνση των ανατεθειμένων στην Ένωση βάσει των Συνθηκών αρμοδιοτήτων;
- και, λαμβανομένου υπόψη του περιεχομένου της προταθείσας τροποποίησης, αν, ειδικότερα, επάγεται παραβίαση των Συνθηκών ή των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης.

2) Λαμβάνοντας υπόψη

- τα άρθρα 2 και 3 ΣΕΕ και τις διατάξεις του τίτλου VIII του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ, ειδικότερα δε τα άρθρα [119 έως 123 ΣΛΕΕ [και 125 έως 127 ΣΛΕΕ],
- την αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης για ζητήματα νομισματικής πολιτικής, όπως αυτή απορρέει από το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, καθώς και για τη σύναψη των εμπίπτουσών στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ διεθνών συμφωνιών,
- την αρμοδιότητα της Ένωσης να συντονίζει την οικονομική πολιτική, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ και με τον τίτλο VIII του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ,
- τις εξουσίες και την αποστολή των θεσμικών οργάνων της Ένωσης σύμφωνα με τις τιθέμενες στο άρθρο 13 ΣΕΕ αρχές,
- την αρχή της κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ καλόπιστης συνεργασίας,
- τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων της γενικής αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και του δικαιώματος αποτελεσματικής ένδικης προσφυγής δυνάμει του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τη γενική αρχή της ασφαλείας δικαίου,

έχει κράτος μέλος, νόμισμα του οποίου είναι το ευρώ, το δικαίωμα να συνάψει και επικυρώσει διεθνή συμφωνία όπως η Συνθήκη ΕΜΣ;

3) Σε περίπτωση αναγνώρισεως της εγκυρότητας της αποφάσεως [2011/199] του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, εξαρτάται η θεμελίωση του δικαιώματος κράτους μέλους να συνάψει και επικυρώσει διεθνή συμφωνία όπως η Συνθήκη ΕΜΣ από την έναρξη ισχύος της εν λόγω αποφάσεως;

12. Κατόπιν αιτήματος του αιτούντος δικαστηρίου, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου, με διάταξη της 4ης Οκτωβρίου 2012, δέχθηκε να εφαρμοστεί επί της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως η ταχεία διαδικασία του άρθρου 104Α του Κανονισμού Διαδικασίας.

13. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν στο Δικαστήριο τόσο ο προσφεύγων όσο και η Βελγική, η Γερμανική, η Ιρλανδική, η Ελληνική, η Ισπανική, η Γαλλική, η Ιταλική, η Κυπριακή, η Ολλανδική, η Αυστριακή και η Σλοβακική Κυβέρνηση, καθώς και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η Επιτροπή. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 23ης Οκτωβρίου 2012, παρέστησαν, πέραν του προσφεύγοντος, οι εκπρόσωποι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθώς και οι εκπρόσωποι όλων των προαναφερθεισών κυβερνήσεων και θεσμικών οργάνων, πλην της Κυπριακής και της Αυστριακής Κυβερνήσεως.

III – Νομική εκτίμηση

A– Επί του πρώτου ερωτήματος: κύρος της απόφασης 2011/199

14. Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν η απόφαση 2011/199 είναι έγκυρη, από απόψεως εφαρμογής της απλοποιημένης διαδικασίας του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΛΕΕ καθώς και από απόψεως περιεχομένου της προταθείσας τροποποίησης.

1. Επί του παραδεκτού του προδικαστικού ερωτήματος

15. Πολλά κράτη μέλη αμφισβητούν, εν όλω ή εν μέρει, το παραδεκτό του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος.

α) Δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ προηγείται η άσκηση προσφυγής ακυρώσεως

16. Η Ιρλανδική Κυβέρνηση προέβαλε ότι ο προσφεύγων έπρεπε να αμφισβητήσει το κύρος της απόφασης 2011/199 διά της ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Εντούτοις, εν προκειμένω η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής έχει ήδη παρέλθει. Ωστόσο, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η έμμεση αμφισβήτηση του κύρους πράξεως θεσμικού οργάνου στο πλαίσιο της κύριας δίκης και δη μέσω υποβολής αντίστοιχης αιτήσεως προδικαστικής απόφασης δεν είναι δυνατή, όταν με τον τρόπο αυτόν καταστρατηγούνται οι προϋποθέσεις του παραδεκτού για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ.

17. Βεβαίως, αληθεύει ότι, κατά πάγια νομολογία, ιδιώτης ο οποίος μπορούσε να προσβάλει την πράξη οργάνου δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ και άφησε να παρέλθει η προβλεπόμενη προς τούτο αποκλειστική προθεσμία δεν έχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει εν συνεχεία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τη νομιμότητα της πράξεως αυτής². Εντούτοις, τούτο προϋποθέτει, επίσης κατά πάγια νομολογία, ότι προσφυγή στηριζόμενη στο άρθρο 263 ΣΛΕΕ κατά της επίμαχης πράξεως θα ήταν αναμφισβήτητα παραδεκτή³. Ωστόσο, είναι προφανές ότι ο προσφεύγων δεν πληροί την προϋπόθεση αυτή, δεδομένου ότι δεν είναι αναμφισβήτητο ότι η απόφαση 2011/199 τον αφορά άμεσα και ατομικά, όπως επιβάλλει το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, και ότι, ως εκ τούτου, θα είχε δικαίωμα ασκήσεως προσφυγής.

2 — Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 1994, C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf (Συλλογή 1994, σ. I-833, σκέψη 17), και της 29ης Ιουνίου 2010, C-550/09, E και F (Συλλογή 2010, σ. I-6213, σκέψη 46).

3 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-408/95, Eurotunnel κ.λπ. (Συλλογή 1997, σ. I-6315, σκέψη 29), και της 8ης Ιουλίου 2010, C-343/09, Afton Chemical (Συλλογή 2010, σ. I-7023, σκέψη 19).

β) Ελεγκτική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου

18. Κατά τα λοιπά, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και διάφορα κράτη μέλη φρονούν ότι είναι απαράδεκτο το δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος το οποίο αφορά το κατά πόσον το περιεχόμενο της αποφάσεως 2011/1999 συνάδει προς το πρωτογενές δίκαιο.

19. Υποστηρίζουν ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να ελέγξει τη συμβατότητα της αποφάσεως 2011/1999 προς τις Συνθήκες και τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης. Κατά την άποψή τους, το Δικαστήριο μπορεί ενδεχομένως να ελέγξει, στην υπό κρίση υπόθεση που αφορά απόφαση η οποία τροποποιεί τις Συνθήκες, την τήρηση των διαδικαστικών κανόνων τους οποίους τάσσει το άρθρο 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ για μια τέτοια τροποποίηση, όχι όμως το κατά πόσον το περιεχόμενο της αποφάσεως συνάδει προς το πρωτογενές δίκαιο. Και τούτο διότι με την απόφαση προστίθεται μια νέα διάταξη πρωτογενούς δικαίου στις Συνθήκες το περιεχόμενο της οποίας δεν υπόκειται κατ' αρχήν σε έλεγχο του κύρους της από το Δικαστήριο. Περαιτέρω, τυχόν έλεγχος της συμβατότητας του περιεχομένου αποφάσεως περί τροποποίησης των Συνθηκών με το υφιστάμενο πρωτογενές δίκαιο θα απέκλειε κατ' αποτέλεσμα την τροποποίηση των Συνθηκών.

20. Το παραδεκτό του δεύτερου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να εκτιμηθεί με γνώμονα το άρθρο 267 ΣΛΕΕ. Όπως εύστοχα υπογράμμισαν κάποια κράτη μέλη, από τη σύγκριση των στοιχείων α' και β' της εν λόγω διατάξεως συνάγεται ότι το Δικαστήριο, στο πλαίσιο διαδικασίας προδικαστικής αποφάσεως, δεν μπορεί να εξετάσει το κύρος των Συνθηκών, αλλά μόνον το κύρος των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

21. Εντούτοις, από το άρθρο 48, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ προκύπτει ότι η απόφαση 2011/199 αυτή καθ' εαυτή δεν αποτελεί μέρος των «Συνθηκών» υπό την έννοια του άρθρου 267, παράγραφος 1, στοιχείο α', ΣΛΕΕ, αλλά μόνον πράξη εκδοθείσα στο πλαίσιο αναθεώρησης των Συνθηκών. Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που είναι ο συντάκτης της αποφάσεως, είναι θεσμικό όργανο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο μπορεί κατ' αρχήν να αποφανθεί επί του κύρους της εν λόγω αποφάσεως, όπως παρατήρησαν κάποια κράτη μέλη και η Επιτροπή.

22. Εντούτοις, στην περίπτωση αυτή πρέπει να εξεταστεί σε ποιο βαθμό το Δικαστήριο πρέπει να εκτιμά το κύρος αποφάσεως η οποία επιφέρει τροποποιήσεις στο περιεχόμενο των Συνθηκών.

23. Κατ' αρχάς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ως προς το σημείο αυτό, καμία διάταξη των Συνθηκών δεν περιορίζει την ελεγκτική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου στην τήρηση των διαδικαστικών κανόνων. Η διαπίστωση αυτή έχει ιδιαίτερη βαρύτητα ενόψει του γεγονότος ότι το άρθρο 269 ΣΛΕΕ προβαίνει ρητώς σε έναν τέτοιο περιορισμό όσον αφορά μια άλλη περίπτωση, ήτοι την περίπτωση των πράξεων που εκδίδονται βάσει του άρθρου 7 ΣΕΕ. Επομένως, το Δικαστήριο μπορεί κατ' αρχήν να ελέγξει όχι μόνον τη διαδικασία, αλλά και το περιεχόμενο αποφάσεως που λαμβάνεται δυνάμει του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ, περί τροποποιήσεως των Συνθηκών.

24. Ωστόσο, πρέπει να διευκρινιστεί περαιτέρω βάσει ποιου κριτηρίου πρέπει να εκτιμάται το κύρος του περιεχομένου αποφάσεως που τροποποιεί τις Συνθήκες.

25. Ένα πρώτο κριτήριο αποτελεί το άρθρο 48, παράγραφος 6, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ, κατά το οποίο η απόφαση δεν μπορεί να αυξάνει τις αρμοδιότητες που απονέμονται στην Ένωση. Τούτο δεν αμφισβητείται ούτε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ούτε από τα κράτη μέλη, μολονότι η εν λόγω διάταξη δεν αποτελεί διαδικαστικό κανόνα, αλλά ρυθμίζει τις απαιτήσεις που πρέπει να πληροί το περιεχόμενο της αποφάσεως.

26. Το δεύτερο κριτήριο βάσει του οποίου πρέπει να κρίνεται το κύρος του περιεχομένου της αποφάσεως απορρέει από το άρθρο 48, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ, βάσει του οποίου οι τυχόν τροποποιήσεις περιορίζονται μόνο στις διατάξεις του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ.

27. Εντεύθεν συνάγεται κατ' αρχάς ότι το περιεχόμενο της αποφάσεως δεν μπορεί να εκτιμηθεί βάσει αυτών ακριβώς των διατάξεων του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ. Είναι σχεδόν αναπόφευκτο μια τροποποιητική απόφαση να έρχεται σε σύγκρουση προς τις ισχύουσες διατάξεις του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ. Τούτο καθίσταται ιδιαιτέρως σαφές στην περίπτωση αποφάσεως η οποία –πράγμα που ρητώς επιτρέπει το άρθρο 48, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ– θα τροποποιούσε το σύνολο των διατάξεων του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ. Εάν ως κριτήριο του κύρους αποφάσεως που τροποποιεί τις Συνθήκες ήσαν αυτές ακριβώς οι διατάξεις του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ, τότε θα έπρεπε επίσης αναπόδραστα να κριθεί ότι η εν λόγω απόφαση είναι ανίσχυρη. Τούτο θα καθιστούσε την εφαρμογή της απλοποιημένης διαδικασίας του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ ανέφικτη. Βάσει των ανωτέρω, μια τέτοια απόφαση δεν μπορεί να παραβιάζει τις διατάξεις της Συνθήκης που περιλαμβάνονται στο τρίτο μέρος της ΣΛΕΕ.

28. Ωστόσο, το γεγονός ότι οι τροποποιήσεις πρέπει να περιορίζονται μόνο στο τρίτο μέρος της ΣΛΕΕ επιβάλλει την υποχρέωση ελέγχου του ότι μια απόφαση δεν θίγει κανόνες του πρωτογενούς δικαίου που περιέχονται σε άλλα μέρη, πέραν του τρίτου. Και τούτο διότι βάσει του άρθρου 48, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν μπορεί να τροποποιήσει άλλες διατάξεις πλην αυτών του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ. Ο έλεγχος αυτός δεν μπορεί να αφορά μόνον τυπικά στοιχεία αλλά και την ουσία της αποφάσεως, όπως εξάλλου τόνισε και η Ιταλική Κυβέρνηση. Η αναθεώρηση που αφορά τύποις το τρίτο μέρος της ΣΛΕΕ δεν πρέπει να έχει ως συνέπεια την τροποποίηση του ουσιαστικού περιεχομένου των διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου οι οποίες δεν μπορούν να τροποποιηθούν βάσει της απλοποιημένης διαδικασίας τροποποιήσεως.

29. Συνεπώς, όχι μόνον το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν μπορεί να εκδώσει απόφαση που να τροποποιεί το κείμενο των Συνθηκών, πλην του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ, αλλά δεν μπορεί ούτε να επιφέρει στο κείμενο του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ τροποποιήσεις ασυμβίβαστες προς τις διατάξεις του πρωτογενούς δικαίου που δεν ανήκουν στο μέρος αυτό.

30. Και τούτο διότι θα θεωρείτο έγκυρη η τροποποιητική απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην περίπτωση της προσθήκης διατάξεως στο τρίτο μέρος της ΣΛΕΕ, η οποία π.χ. επιβάλλει την αναστολή για ορισμένο χρονικό διάστημα της ισχύος κάποιας διατάξεως του δεύτερου μέρους ή θέτει πρόσθετες προϋποθέσεις για την εφαρμογή της, οπότε θα καταργείτο ο περιορισμός της απλοποιημένης διαδικασίας αναθεωρήσεως σε τροποποιήσεις που αφορούν το τρίτο μέρος της ΣΛΕΕ. Στην περίπτωση αυτή, θα μπορούσαν μέσω της διαδικασίας αυτής να τροποποιηθούν όλες οι διατάξεις των Συνθηκών, εφόσον η εκάστοτε διάταξη τύποις μόνον περιλαμβανόταν στο τρίτο μέρος.

31. Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρεί την υφιστάμενη κατ' αρχήν αρμοδιότητα των κρατών μελών να τροποποιούν το σύνολο των διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου. Ωστόσο, εάν για την αναθεώρηση επιλεγεί η απλοποιημένη διαδικασία –όπως αναμφισβήτητα συνέβη εν προκειμένω⁴–, τότε πρέπει να τηρούνται και τα όριά της. Συναφώς, η έκταση του ελέγχου από το Δικαστήριο εξαρτάται, εν αντιθέσει προς όσα υποστήριξε η Γαλλική Κυβέρνηση, σε μεγάλο βαθμό από την επιλεγόμενη κάθε φορά διαδικασία αναθεωρήσεως.

32. Επομένως, εν συμπεράσματι μια απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που εκδίδεται βάσει του άρθρου 48, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ πρέπει να εκτιμάται και υπό το πρίσμα των διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στο τρίτο μέρος της ΣΛΕΕ. Συναφώς, εναπόκειται στο Δικαστήριο να εξετάσει εάν μια τέτοια απόφαση σκοπεί σε αναθεώρηση της Συνθήκης η οποία περιορίζεται στο τρίτο μέρος της ΣΛΕΕ ή αποτελεί αναθεώρηση άλλων διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου.

4 — Βλ., επίσης, επί του σημείου αυτού, τις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως 2011/199.

33. Βάσει των ανωτέρω, φρονώ ότι δεν μπορεί να υποστηριχθεί, όπως πρότεινε η Επιτροπή, ότι ένας τέτοιος έλεγχος πρέπει να περιορίζεται μόνο στις θεμελιώδεις αρχές του λοιπού πρωτογενούς δικαίου. Το άρθρο 48, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ δεν περιέχει κανένα στοιχείο που να δικαιολογεί μια τέτοια διάκριση.

γ) Ερμηνεία του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

34. Επομένως, δεδομένου ότι με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα τίθεται εν αμφιβόλω το κύρος της αποφάσεως 2011/199, ο σχετικός έλεγχος πρέπει να επεκταθεί στο κατά πόσον τηρήθηκαν όλες οι προϋποθέσεις του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ. Όπως ελέχθη, τούτο περιλαμβάνει τη διενέργεια ελέγχου βάσει των διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου που δεν περιλαμβάνονται στο τρίτο μέρος της ΣΛΕΕ. Βάσει του κριτηρίου αυτού, το δεύτερο σκέλος του προδικαστικού ερωτήματος, το οποίο φαίνεται να αφορά το σύνολο του πρωτογενούς δικαίου, πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο περιοριστικό.

35. Κατά τα λοιπά, ο έλεγχος του κύρους της αποφάσεως 2011/199 πρέπει να περιοριστεί στους λόγους ακυρότητας τους οποίους απαριθμεί το αιτούν δικαστήριο στο σκεπτικό της προδικαστικής αποφάσεώς του⁵.

36. Όπως φαίνεται από το σκεπτικό της αποφάσεώς του, το αιτούν δικαστήριο δεν είχε την πρόθεση, παρά τη διατύπωση του δεύτερου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, να θέσει εν αμφιβόλω τη συμβατότητα του περιεχομένου της αποφάσεως 2011/199 προς το σύνολο των διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου.

37. Περαιτέρω, με την απόφασή του το αιτούν δικαστήριο επαναλαμβάνει τα επιχειρήματα του προσφεύγοντος αφήνοντας να εννοηθεί ότι αν και τυχόν περιορισμός των αρμοδιοτήτων της Ένωσης από την απόφαση 2011/199 θα επηρέαζε τη νομιμότητά της, ωστόσο ούτε το αιτούν δικαστήριο παρέθεσε έναν τέτοιο λόγο ακυρότητας ούτε ο προσφεύγων έθεσε ένα τέτοιο ζήτημα στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.

2. Αύξηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης

38. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' αρχάς αν η προβλεπόμενη στην απόφαση 2011/199 τροποποίηση του άρθρου 136 ΣΛΕΕ συνεπάγεται αύξηση των αρμοδιοτήτων που ανατίθενται με τις Συνθήκες στην Ένωση, αύξηση που απαγορεύει το άρθρο 48, παράγραφος 6, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ.

39. Συναφώς, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η προσθήκη στο άρθρο 136 ΣΛΕΕ αυξάνει κατά τρόπο συγκεκριμένο τις αρμοδιότητες της Ένωσης. Η προσθήκη παρέχει την εξουσία στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να επεκτείνουν τη συνεργασία τους στον τομέα της οικονομικής και της νομισματικής πολιτικής. Ωστόσο, αυτή η συνεργασία εντάσσεται στο πλαίσιο ενός υπερεθνικού οργανισμού του οποίου οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές για τα κράτη μέλη του. Ως εκ τούτου, το γεγονός αυτό αυξάνει τις αρμοδιότητες της Ένωσης, δεδομένου ότι το δίκαιο της Ένωσης θα διέπει πλέον έναν τομέα ο οποίος προηγουμένως ανήκε αποκλειστικά στα ίδια τα κράτη μέλη.

40. Δεν συμμερίζομαι την ανωτέρω άποψη.

41. Κατά τη νέα παράγραφο 3, πρώτη περίοδος, του άρθρου 136 ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ μπορούν «να θεσπίσουν μηχανισμό σταθερότητας». Η δεύτερη περίοδος της νέας παραγράφου διευκρινίζει ότι σκοπός αυτού του «μηχανισμού» είναι η παροχή χρηματοοικονομικής συνδρομής.

5 — Βλ., σε σχέση με έναν τέτοιο περιορισμό, απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-408/95, Eurotunnel κ.λπ. (Συλλογή 1997, σ. I-6315, σκέψη 34).

42. Επομένως, η προτεινόμενη τροποποίηση απευθύνεται αποκλειστικά στα κράτη μέλη και δεν περιλαμβάνει κανένα κανόνα σχετικά με τις αρμοδιότητες της Ένωσης. Επιπλέον, βάσει της τροποποίησης αυτής δεν υφίσταται για τα κράτη μέλη, βάσει του δικαίου της Ένωσης, καμία υποχρέωση για την ανάληψη δράσεων.

43. Πέραν τούτου, το γεγονός και μόνον ότι θεσπίστηκε διάταξη που ανήκει στο δίκαιο της Ένωσης, δεν συνιστά αύξηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος 6, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ. Ειδάλλως, θα έπρεπε να γίνει δεκτό ότι η διάταξη αυτή εμποδίζει οποιαδήποτε προσθήκη στη Συνθήκη βάσει της απλοποιημένης διαδικασίας αναθεώρησης του άρθρου 48, παράγραφος 6, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ.

44. Τέλος, είναι μεν αληθές ότι αναλόγως του αντικειμένου τους οι υποχρεώσεις που επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης στα κράτη μέλη ενδέχεται να συνεπάγονται την ουσιαστική αύξηση των αρμοδιοτήτων της. Εν προκειμένω, μια τέτοια υποχρέωση θα μπορούσε να αποτελεί ενδεχομένως το γεγονός ότι το νέο άρθρο 136, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, ΣΛΕΕ προβλέπει ότι η παροχή χρηματοοικονομικής συνδρομής «θα» υπόκειται «σε αυστηρούς όρους». Εντεύθεν μπορεί να συναχθεί ότι στο μέλλον το δίκαιο της Ένωσης θα απαγορεύσει στα κράτη μέλη την ελευθερία δράσεως στον τομέα της παροχής χρηματοοικονομικής συνδρομής.

45. Ωστόσο, εν πάση περιπτώσει από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε η απόφαση⁶ και από τις προπαρασκευαστικές εργασίες⁷ προκύπτει ότι τέτοιοι «αυστηροί όροι» πρέπει να αφορούν ζητήματα απτόμενα της οικονομικής πολιτικής. Ωστόσο, το άρθρο 5, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, δεύτερη ημiperίοδος, το άρθρο 119, παράγραφος 1, και τα άρθρα 120 επ. ΣΛΕΕ αναθέτουν στην Ένωση τη γενική αρμοδιότητα για την οικονομική πολιτική περιλαμβανομένης της ρυθμίσεως της παροχής χρηματοοικονομικής συνδρομής.

46. Τέλος, λόγω των συναφών επιχειρημάτων που προέβαλε ο προσφεύγων, πρέπει να τονιστεί ότι τυχόν μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε όργανα της Ένωσης μέσω της Συνθήκης ΕΜΣ είναι άνευ σημασίας για την εκτίμηση της νομιμότητας της διατάξεως του νέου άρθρου 136, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ. Αντίστοιχη άποψη διατύπωσε η Επιτροπή στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας. Και τούτο διότι το μόνο που πρέπει να εξεταστεί είναι εάν η ρύθμιση του νέου άρθρου 136, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ καθ' εαυτήν αντιβαίνει στο άρθρο 48, παράγραφος 6, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ. Ωστόσο, η Συνθήκη ΕΜΣ δεν προσδιορίζει το ρυθμιστικό περιεχόμενο του άρθρου 136, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ. Επομένως, δεδομένου ότι η τελευταία αυτή διάταξη δεν επιτάσσει τη μεταφορά αρμοδιοτήτων σε όργανα της Ένωσης, αποκλείεται ως προς το σημείο αυτό να συντρέχει παράβαση του άρθρου 48, παράγραφος 6, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ.

47. Επομένως, επιβάλλεται η εν κατακλείδι διαπίστωση ότι η απόφαση 2011/199 δεν αυξάνει τις αρμοδιότητες που ανατίθενται στην Ένωση στο πλαίσιο των Συνθηκών. Συνεπώς, η απόφαση δεν αντιβαίνει στο άρθρο 48, παράγραφος 6, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ.

3. Παράβαση του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ

48. Εν συνεχεία, πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο του δεύτερου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος εάν η προβλεπόμενη προσθήκη της παραγράφου 3 στο άρθρο 136 ΣΛΕΕ περιορίζεται σε τροποποίηση του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ, όπως προβλέπει το άρθρο 48, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ. Τούτο δεν θα συμβαίνει, εάν η διάταξη αυτή τροποποιεί το ουσιαστικό περιεχόμενο ορισμένων διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου πέραν του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ.

6 — Βλ. την τέταρτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 2011/199.

7 — Βλ. τις προτάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 20ής Απριλίου 2011 επί της συνεδριάσεως της 24ης και της 25ης Μαρτίου 2011, EUCO 10/1/11 REV 1, σημεία 16 επ. και παράρτημα II.

49. Κατά την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου, υφίστανται ως προς το σημείο αυτό βάσιμες επιφυλάξεις μόνον ως προς το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, το οποίο προβλέπει την αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης στον τομέα της νομισματικής πολιτικής των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ.

50. Επ' αυτού ο προσφεύγων υποστήριξε ότι η προσθήκη της νέας παραγράφου 3 στο άρθρο 136 ΣΛΕΕ με την απόφαση 2011/199 αντιβαίνει στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, με τη νέα διάταξη της ΣΛΕΕ που αναγνωρίζει στα κράτη μέλη την εξουσία να θεσπίσουν μηχανισμό σταθερότητας προς σταθεροποίηση της ζώνης του ευρώ, αυτά απέκτησαν αρμοδιότητες στον τομέα της νομισματικής πολιτικής κατά παράβαση της διατάξεως.

51. Ανεξαρτήτως του εάν πράγματι η απόφαση 2011/199 παρέσχε στα κράτη μέλη κάποια αρμοδιότητα στον τομέα της νομισματικής πολιτικής⁸, πρέπει να υπομνησθούν οι έννομες συνέπειες που παράγει η ύπαρξη αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης σε κάποιον τομέα. Πράγματι, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, δεύτερη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη δύνανται, στους τομείς στους οποίους η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα, να νομοθετούν και να εκδίδουν νομικά δεσμευτικές πράξεις μόνον εάν εξουσιοδοτούνται προς τούτο από την Ένωση. Συνεπώς, η ύπαρξη αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης δυνάμει του άρθρου 3 ΣΛΕΕ δεν σημαίνει ότι μόνον η Ένωση μπορεί να αναλαμβάνει δράση στον τομέα αυτόν.

52. Επομένως, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η παράγραφος 3 που προστίθεται στο άρθρο 136 ΣΛΕΕ εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να αναλάβουν δράση σε τομέα αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης, τούτο δεν σημαίνει ότι τροποποιείται το περιεχόμενο των διατάξεων περί της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, και του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ. Οι διατάξεις αυτές εξακολουθούν να ισχύουν χωρίς καμία αλλαγή μέχρι σήμερα.

53. Επομένως, υπό το πρίσμα του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, η απόφαση 2011/199 δεν παραβιάζει τους περιορισμούς της απλοποιημένης διαδικασίας αναθεώρησης του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ.

4. Παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου

54. Τέλος, η απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου θέτει το προβαλλόμενο από τον προσφεύγοντα ζήτημα κατά πόσον η προβλεπόμενη προσθήκη στο άρθρο 136 ΣΛΕΕ συνιστά παραβίαση της γενικής αρχής της ασφάλειας δικαίου.

55. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η νέα διάταξη έχει τόσο αόριστη διατύπωση ώστε θα μπορούσε να παράσχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να αναλάβουν δράση και πέραν του πλαισίου που τούτο θα ήταν νόμιμο συνεπεία αναθεώρησης της Συνθήκης βάσει της απλοποιημένης διαδικασίας του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ. Ωστόσο, κατά την άποψή του, θα έπρεπε το ίδιο το κείμενο των διατάξεων της Συνθήκης που θεσπίζονται στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής να κάνει μνεία των περιορισμών που υφίστανται βάσει του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ, δεδομένου ότι μετά τη θέση τους σε ισχύ δεν μπορούν πλέον να γίνουν αντιληπτά στις διατάξεις αυτές τα όρια της απλοποιημένης διαδικασίας αναθεώρησης.

8 — Βλ., όσον αφορά το αντικείμενο της Συνθήκης ΕΜΣ, κατωτέρω σημεία 75 επ.

56. Στην πραγματικότητα, το επιχείρημα αυτό ουδόλως αφορά την παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου π.χ. υπό την ιδιαίτερη έκφανση της επιταγής της σαφήνειας⁹. Το ζήτημα που θέτει ο προσφεύγων δεν αφορά το κατά πόσον η προστιθέμενη στο άρθρο 136, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ είναι καθ' εαυτήν ασαφής σε τέτοιο βαθμό ώστε ο αποδέκτης της να μη μπορεί να αντιληφθεί τις εντεύθεν απορρέουσες υποχρεώσεις του και, επομένως, δεν μπορεί να έχει κανένα κύρος. Αντιθέτως, ο προσφεύγων ζητεί να διαπιστωθεί ότι, λόγω της προβλεπόμενης προσθήκης της βάσει της απλοποιημένης διαδικασίας αναθεωρήσεως, τα όρια αυτής της διαδικασίας πρέπει να μνημονεύονται και στη διατύπωση της διατάξεως, διότι ειδάλλως θα μπορούσε να ερμηνευθεί άνευ κάποιου περιορισμού. Η ανησυχία του προσφεύγοντος αφορά την έκταση των απαιτήσεων που απορρέουν από το άρθρο 48, παράγραφος 6, ΣΛΕΕ όσον αφορά το περιεχόμενο διατάξεως της Συνθήκης που τροποποιείται.

57. Συμμερίζομαι την άποψη του προσφεύγοντος ότι πράγματι δεν θα μπορούσε να είναι ανεκτή η εφαρμογή διατάξεως προστεθείσας στη Συνθήκη, βάσει της απλοποιημένης διαδικασίας αναθεωρήσεως του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να συνεπάγεται π.χ. την αύξηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης κατά παράβαση του τρίτου εδαφίου του εν λόγω άρθρου. Μια τέτοια εφαρμογή της προστιθέμενης στη Συνθήκη διατάξεως θα αντέβαινε στο άρθρο 48, παράγραφος 6, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ.

58. Για τον λόγο αυτόν, η διάταξη της Συνθήκης που εκδίδεται βάσει της απλοποιημένης διαδικασίας αναθεωρήσεως του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ πρέπει επιτακτικά να ερμηνεύεται κατά τρόπο ο οποίος να λαμβάνει υπόψη τα όρια της διαδικασίας αυτής.

59. Επομένως, η απαίτηση του προσφεύγοντος να είναι υποχρεωτική η μνεία των ορίων αυτών στη διατύπωση της τροποποιούμενης διατάξεως της Συνθήκης εκκινεί από την εσφαλμένη αφετηρία ότι διάταξη που προστίθεται βάσει της απλοποιημένης διαδικασίας αναθεωρήσεως μπορεί να αναπτύξει το ρυθμιστικό της περιεχόμενο μετά τη θέση της σε ισχύ ανεξαρτήτως των ορίων που θέτει το άρθρο 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ. Τούτο δεν είναι ακριβές. Τα όρια στα οποία υπόκειται η αναθεώρηση της Συνθήκης στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ καθορίζουν επίσης τα όρια του ρυθμιστικού περιεχομένου της τροποποιούμενης διατάξεως της Συνθήκης.

60. Η απαίτηση αυτή επιφέρει μια ορισμένη ιεράρχηση του πρωτογενούς δικαίου η οποία έχει ως συνέπεια να αυξάνει η νομοτεχνική περιπλοκότητα του δικαίου της Ένωσης. Ωστόσο, η ιεράρχηση αυτή είναι αναγκαία συνέπεια των περιορισμών που συνεπάγεται η εφαρμογή της απλοποιημένης διαδικασίας αναθεωρήσεως του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ.

61. Συνεπώς, ένα μελλοντικό άρθρο 136, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ θα έπρεπε κατ' ανάγκην να ερμηνεύεται κατά τρόπο ο οποίος, αφενός, να αποκλείει την αύξηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και, αφετέρου, να διασφαλίζει την τήρηση του πρωτογενούς δικαίου του οποίου οι κανόνες διατυπώνονται εκτός του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ. Βάσει των ανωτέρω, η απόφαση 2011/199, παρά την ανοιχτή διατύπωσή της, ούτε αντιβαίνει στο άρθρο 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ ούτε παραβιάζει την αρχή της ασφάλειας δικαίου.

5. Το μέχρι τούδε συναγόμενο συμπέρασμα

62. Συνεπώς, από την εξέταση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος δεν προέκυψε κάποιο στοιχείο το οποίο να επηρεάζει το κύρος της αποφάσεως 2011/199.

9 — Βλ., μεταξύ άλλων, επί του θέματος αυτού, αποφάσεις της 9ης Ιουλίου 1981, 169/80, *Gondrand και Garancini* (Συλλογή 1981, σ. 1931, σκέψη 17), και της 15ης Ιουλίου 2010, C-582/08, *Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (Συλλογή 2010, σ. I-7191, σκέψη 49).

B– Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος: εξουσία συνάψεως και κυρώσεως της Συνθήκης ΕΜΣ

63. Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν ένα κράτος μέλος έχει την εξουσία, βάσει πλειόνων διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου που παραθέτει, να προβεί στη σύναψη και την επικύρωση διεθνούς συνθήκης όπως είναι η Συνθήκη ΕΜΣ.

64. Το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα αφορά την ερμηνεία του ισχύοντος δικαίου. Συνεπώς, για την απάντησή του δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη η απόφαση 2011/199 που προβλέπει την προσθήκη μιας τρίτης παραγράφου στο άρθρο 136 ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι η απόφαση αυτή δεν έχει μέχρι τούδε τεθεί σε ισχύ. Μολονότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χαρακτήρισε στην εν λόγω απόφαση την αναθεώρηση της Συνθήκης αναγκαία για τη θέσπιση του ΕΜΣ¹⁰, δεν αποκλείεται η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ να συνάδουν και προς τις ισχύουσες Συνθήκες. Αντιστοίχως, τόσο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όσο και τα κράτη μέλη υποστηρίζουν πλέον ότι η αναθεώρηση της Συνθήκης που προβλέπει η απόφαση 2011/199 έχει απλώς διευκρινιστικό χαρακτήρα.

1. Παραδεκτό του προδικαστικού ερωτήματος

65. Διάφοροι μετέχοντες στη διαδικασία αμφισβήτησαν το παραδεκτό του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος από διαφορετικές απόψεις.

α) Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να προβεί σε έλεγχο

66. Κατ' αρχάς, η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να δώσει απάντηση στο δεύτερο ερώτημα. Η Συνθήκη ΕΜΣ είναι μια διεθνής συμφωνία και δεν αποτελεί μέρος του δικαίου της Ένωσης. Ωστόσο, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, αυτό είναι αρμόδιο για την ερμηνεία τέτοιων συμφωνιών μόνον όταν η Ένωση είναι συμβαλλόμενο μέρος¹¹.

67. Είναι αληθές ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, μόνο για την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης. Εντούτοις, αντικείμενο του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος είναι μόνον η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης και όχι η ερμηνεία της Συνθήκης ΕΜΣ. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί ποιες υποχρεώσεις επιβάλλουν οι παρατιθέμενες στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα διατάξεις για τα κράτη μέλη και εάν αντιβαίνει στις υποχρεώσεις αυτές η σύναψη και η επικύρωση διεθνούς συμφωνίας όπως είναι η Συνθήκη ΕΜΣ. Συνεπώς, το αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας είναι παρεμφερές προς αυτό μιας αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως η οποία αφορά τη συμβατότητα ρυθμίσεως του εθνικού δικαίου προς το δίκαιο της Ένωσης. Και στην περίπτωση αυτή, το Δικαστήριο δεν έχει την εξουσία να προβεί σε ερμηνεία του εθνικού δικαίου¹². Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή το Δικαστήριο πρέπει να ερμηνεύει το δίκαιο της Ένωσης ειδικώς υπό το πρίσμα του περιεχομένου του εθνικού δικαίου το οποίο παραθέτει το αιτούν δικαστήριο.

68. Επομένως, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να απαντήσει στο δεύτερο ερώτημα.

10 — Βλ. τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 2011/199.

11 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2010, C-132/09, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 2010, σ. I-8695, σκέψη 43 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

12 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2011, C-504/10, Tanoarch (Συλλογή 2011, σ. I-10853, σκέψη 43).

β) Παράθεση επαρκών στοιχείων στην απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου

69. Πέραν των ανωτέρω, διάφορα κράτη μέλη έθεσαν εν αμφιβόλω το παραδεκτό του δεύτερου ερωτήματος, δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο δεν παρέθεσε επαρκή στοιχεία σε σχέση με το κατά πόσον αντιβαίνουν στις παρατιθέμενες στο δεύτερο ερώτημα διατάξεις η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ. Ειδικότερα, η Γαλλική Κυβέρνηση τόνισε ότι πρέπει επίσης να προστατευθεί η δυνατότητα των κρατών μελών να διατυπώνουν τις παρατηρήσεις τους επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

70. Κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί την απάντηση σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου, όταν δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί¹³. Τα πληροφοριακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στις αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως χρησιμεύουν όχι μόνο για να παρέχουν τη δυνατότητα στο Δικαστήριο να δίνει λυσιτελείς απαντήσεις, αλλά και για να καθιστούν εφικτό στις κυβερνήσεις των κρατών μελών και στους λοιπούς ενδιαφερόμενους να καταθέτουν παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου¹⁴.

71. Από την προαναφερθείσα νομολογία προκύπτει ότι οι ενστάσεις των κρατών μελών κατά του παραδεκτού είναι εν μέρει δικαιολογημένες. Πράγματι, στο πλαίσιο του δεύτερου ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο προβαίνει σε μνεία πλειόνων διατάξεων της Συνθήκης και παραπέμπει μάλιστα στο σύνολο του τίτλου VIII του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ. Εντούτοις, το σκεπτικό της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου δεν περιλαμβάνει αναπτύξεις για κάθε διάταξη των Συνθηκών που παρατίθεται σε αυτήν. Ειδικότερα, για ορισμένες διατάξεις –τούτο ισχύει π.χ. για τα άρθρα 119 και 120 ΣΛΕΕ όπως τόνισε η Σλοβακική Κυβέρνηση– δεν διευκρινίζει κατά πόσον η ερμηνεία τους είναι αμφίβολη. Ως προς το σημείο αυτό, το δεύτερο ερώτημα χρήζει κάποιας συμπτύξεως προκειμένου να πληροί τις απαιτήσεις που έχει θέσει η νομολογία σχετικά με τα αναγκαία στοιχεία που πρέπει να περιέχει η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

72. Το αιτούν δικαστήριο διατύπωσε το δεύτερο ερώτημα στηριζόμενο σε πέντε αιτιάσεις που προβάλλει ο προσφεύγων και τις οποίες προφανώς περιέλαβε στις έξι περιπτώσεις του δεύτερου ερωτήματος¹⁵. Για τον λόγο αυτόν, το περιεχόμενο του δεύτερου ερωτήματος πρέπει να προσδιοριστεί βάσει των αιτιάσεων αυτών χωρίς να χρήζουν συναφώς εξετάσεως όλες οι διατάξεις των Συνθηκών τις οποίες παραθέτει το αιτούν δικαστήριο στο δεύτερο ερώτημά του.

73. Βάσει αυτών των αιτιάσεων του προσφεύγοντος, η Συνθήκη ΕΜΣ αντιβαίνει στην κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ Ένωσης και κρατών μελών (βλ. κατωτέρω υπό 2), καθώς και της απαγορεύσεως διασώσεως (Bail-out) του άρθρου 125 ΣΛΕΕ (βλ. κατωτέρω υπό 3). Κατά τα λοιπά, ο προσφεύγων φρονεί ότι ο ΕΜΣ απονέμει, κατά παράβαση των Συνθηκών, νέες αρμοδιότητες σε όργανα της Ένωσης (βλ. κατωτέρω υπό 4). Περαιτέρω, υποστηρίζει ότι η Συνθήκη ΕΜΣ δεν συνάδει προς την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου (βλ. κατωτέρω υπό 5). Τέλος, η δημιουργία του ΕΜΣ ως ανεξάρτητου διεθνούς οργανισμού συνιστά καταστρατήγηση των κανόνων του δικαίου της Ένωσης η οποία απάδει προς την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ (βλ. κατωτέρω υπό 6).

13 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 19ης Ιουλίου 2012, C-470/11, Garkalns (σκέψη 18 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

14 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2010, C-241/09, Fluxys (Συλλογή 2010, σ. I-12773, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

15 — Βλ. σ. 12 επ. της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου: η πρώτη αιτίαση διατυπώνεται στην πρώτη περίπτωση, η δεύτερη στην πέμπτη, η τρίτη στη δεύτερη και την τρίτη, η τέταρτη στην τέταρτη και η πέμπτη αιτίαση στην τελευταία περίπτωση.

2. Η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών

74. Το πρώτο που πρέπει να διευκρινιστεί είναι κατά πόσον η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ αντιβαίνει στις διατάξεις των Συνθηκών που αφορούν την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών. Ο προσφεύγων φρονεί ότι τα κράτη μέλη με τον τρόπο αυτόν παραβιάζουν τις αρμοδιότητες της Ένωσης στον τομέα της νομισματικής πολιτικής (βλ. κατωτέρω υπό α), του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής (βλ. κατωτέρω υπό β), καθώς και της συνάψεως διεθνών συμφωνιών (βλ. κατωτέρω υπό γ).

α) Η νομισματική πολιτική

75. Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στον τομέα της «νομισματικής πολιτικής για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ». Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη δύνανται να νομοθετούν και να εκδίδουν νομικά δεσμευτικές πράξεις στον τομέα αυτόν μόνον «εάν εξουσιοδοτούνται προς τούτο από την Ένωση ή μόνο για να εφαρμόσουν τις πράξεις της Ένωσης».

76. Συναφώς, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι σκοπός της Συνθήκης ΕΜΣ είναι να προστατευθεί το νόμισμα του ευρώ. Πέραν τούτου, η δράση του ΕΜΣ θα επηρεάσει προφανώς την ποσότητα του χρήματος και, ως εκ τούτου, τη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Επομένως, η δράση αυτή θα έχει άμεσες επιπτώσεις επί της νομισματικής πολιτικής η οποία ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

77. Αντιθέτως, τα μετέχοντα στη διαδικασία κράτη μέλη υποστηρίζουν ότι η Συνθήκη ΕΜΣ δεν θίγει την αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης στον τομέα της νομισματικής πολιτικής. Διάφορα κράτη μέλη προέβαλαν περαιτέρω, προς επίρρωση των ανωτέρω, ότι η δράση του ΕΜΣ εμπίπτει στην οικονομική και όχι στη νομισματική πολιτική.

78. Το πρωτογενές δίκαιο δεν περιλαμβάνει κάποιο ρητό ορισμό της εννοίας της νομισματικής πολιτικής ούτε το Δικαστήριο έχει επιχειρήσει μέχρι τούδε κάτι τέτοιο. Ωστόσο, ο τομέας της νομισματικής πολιτικής ρυθμίζεται, για τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, στο κεφάλαιο 2 του τίτλου VIII της ΣΛΕΕ που επιγράφεται «Η νομισματική πολιτική». Συνεπώς, για τον ορισμό του τομέα της νομισματικής πολιτικής πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διατάξεις του κεφαλαίου αυτού.

79. Το κεφάλαιο για τη νομισματική πολιτική περιγράφει στα άρθρα 127 έως 133 κατ' ουσίαν την αποστολή, τις εξουσίες και την εσωτερική οργάνωση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (στο εξής: ΕΣΚΤ), το οποίο δυνάμει του άρθρου 282, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, ΣΛΕΕ είναι το μόνο που ασκεί τη νομισματική πολιτική της Ένωσης. Το άρθρο 127, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ περιγράφει ως «βασικά καθήκοντα» του ΕΣΚΤ τη χάραξη και την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής, τη διενέργεια πράξεων συναλλάγματος κατά τρόπο σύμφωνο με την πολιτική ισοτιμιών του άρθρου 219 ΣΛΕΕ, τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών μελών και την προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών. Συνεπώς, τα καθήκοντα αυτά οριοθετούν το εύρος της νομισματικής πολιτικής κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ.

80. Πρέπει να εξεταστεί εάν η Συνθήκη ΕΜΣ έρχεται σε σύγκρουση με αυτά τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ.

81. Βάσει του άρθρου 3, πρώτη περίοδος, της Συνθήκης ΕΜΣ, σκοπός του ΕΜΣ είναι η παροχή «στήριξης σταθερότητας», όταν ένα κράτος μέλος του ΕΜΣ έχει μειωμένη δυνατότητα προσβάσεως στη χρηματοδότηση από τις αγορές¹⁶. Βάσει της εν λόγω Συνθήκης, η στήριξη παρέχεται εφόσον είναι «απαραίτητη για τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της ζώνης του ευρώ στο

16 — Βλ. επίσης την πρώτη και τη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη της Συνθήκης ΕΜΣ.

σύνολό της και των κρατών μελών της». Όπως προκύπτει από τα απαριθμούμενα αναλυτικώς στα άρθρα 14 έως 18 της Συνθήκης ΕΜΣ «μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής», ο επιδιωκόμενος από τις Συνθήκες σκοπός είναι κατ' ουσίαν να τίθενται στη διάθεση των κρατών μελών του ΕΜΣ δάνεια προς χρηματοδότηση των προϋπολογισμών τους τα οποία θα χορηγούνται υπό ορισμένες προϋποθέσεις και βάσει συγκεκριμένων όρων.

82. Μια τέτοια χορήγηση πιστώσεων δεν ανήκει καθ' εαυτήν στα καθήκοντα του ΕΣΚΤ δυνάμει του άρθρου 127, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Πέραν τούτου, τα άρθρα 123 και 124 ΣΛΕΕ, τα οποία αφορούν άμεσα τους όρους χρηματοδοτήσεως των κρατών μελών, δεν εντάσσονται στο κεφάλαιο για τη νομισματική πολιτική, αλλά στο κεφάλαιο για την οικονομική πολιτική.

83. Η ανωτέρω διαπίστωση δεν αναιρείται ακόμη και αν ληφθούν υπόψη οι όροι βάσει των οποίων χορηγούνται τα δάνεια. Οι πιθανοί όροι μπορούν, κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της Συνθήκης ΕΜΣ, «να καλύπτουν το φάσμα από ένα πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής έως τη συνεχή τήρηση προκαθορισμένων όρων επιλεξιμότητας». Βεβαίως, από τη διατύπωση αυτή δεν συνάγεται άμεσα το περιεχόμενο που μπορούν να έχουν οι όροι, με εξαίρεση το πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής. Ωστόσο, το άρθρο 13, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΜΣ διευκρινίζει ότι οι όροι που συμφωνούνται με το ενδιαφερόμενο μέλος του ΕΜΣ πρέπει να συνάδουν «πλήρως με τα μέτρα συντονισμού των οικονομικών πολιτικών που προβλέπονται στη ΣΛΕΕ». Συνεπώς, οι όροι συνδέονται με την οικονομική και όχι με τη νομισματική πολιτική.

84. Η δράση του ΕΜΣ δεν επηρεάζει την ποσότητα χρήματος και, ως εκ τούτου, δεν συνδέεται με τη νομισματική πολιτική κατά την έννοια του άρθρου 127, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Εν αντιθέσει προς όσα υποστηρίζει ο προσφεύγων, τούτο δεν συμβαίνει. Ο ΕΜΣ δεν αποτελεί εμπορική τράπεζα η οποία μπορεί να προβεί στη δημιουργία λογιστικού χρήματος μέσω της χορηγήσεως πιστώσεων. Αντιθέτως, τα χορηγούμενα από τον ΕΜΣ δάνεια πρέπει να χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από το καταβληθέν κεφάλαιο ή από την έκδοση χρηματοπιστωτικών τίτλων, όπως προβλέπει το άρθρο 3, δεύτερη περίοδος, της Συνθήκης ΕΜΣ.

85. Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι, όπως ορθώς υποστήριξε η Γερμανική Κυβέρνηση, δεν μπορεί κάθε μορφή οικονομικής πολιτικής να εξομοιωθεί προς τη νομισματική πολιτική, εκ του λόγου και μόνον ότι επηρεάζει τη σταθερότητα των τιμών της ζώνης του ευρώ. Ειδάλλως, το σύνολο της οικονομικής πολιτικής θα έπρεπε να ασκείται αποκλειστικά από το ΕΣΚΤ, οι δε ρυθμίσεις της Συνθήκης σχετικά με τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών στο πλαίσιο της Ένωσης θα καθίσταντο κενό γράμμα.

86. Επομένως, εν συμπεράσματι επιβάλλεται η διαπίστωση ότι μια ρύθμιση, όπως η Συνθήκη ΕΜΣ, δεν θίγει την αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης στον τομέα της νομισματικής πολιτικής για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ.

β) Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών

87. Εντούτοις, τίθεται το περαιτέρω ερώτημα εάν η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ συνάδει προς την αρμοδιότητα της Ένωσης στον τομέα του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών.

88. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 3, και το άρθρο 5, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη συντονίζουν τις οικονομικές πολιτικές τους στο πλαίσιο της Ένωσης. Συναφώς, τα άρθρα 120 και 121 ΣΛΕΕ, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν κανόνες οι οποίοι προβλέπουν, ιδίως στο άρθρο 121, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, τη διατύπωση από το Συμβούλιο συστάσεων με τις γενικές κατευθύνσεις των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών. Πέραν των ανωτέρω, το κεφάλαιο για την οικονομική

πολιτική περιλαμβάνει το άρθρο 126 ΣΛΕΕ το οποίο προβλέπει συγκεκριμένες διαδικασίες για την αποφυγή των υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων των κρατών μελών οι οποίες περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων στην παράγραφο 7, τη διατύπωση συστάσεων από το Συμβούλιο για τη μείωση των υπερβολικών ελλειμμάτων, καθώς και στην παράγραφο 11 την επιβολή κυρώσεων.

89. Ο προσφεύγων φρονεί ότι οι όροι που συμφωνούνται στο πλαίσιο της στηρίξεως σταθερότητας του ΕΜΣ λειτουργούν όπως οι συστάσεις που προβλέπουν τα άρθρα 121 και 126 ΣΛΕΕ. Δεδομένου ότι, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη μπορούν να αναλάβουν δράση σε τομέα συντρέχουσας αρμοδιότητας, μόνον εάν η Ένωση δεν έχει ασκήσει τη δική της αρμοδιότητα, ο ΕΜΣ παραβιάζει με τον τρόπο αυτόν παρανόμως την αρμοδιότητα που έχει η Ένωση.

90. Δεν συμμερίζομαι την άποψη αυτή.

91. Στον βαθμό που οι όροι ενός μέσου χρηματοπιστωτικής συνδρομής που παρέχεται από τον ΕΜΣ δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΜΣ συνάδουν προς τα μέτρα συντονισμού των οικονομικών πολιτικών στο πλαίσιο της Ένωσης, τούτο δεν συνιστά συντονισμό των οικονομικών πολιτικών μεταξύ των κρατών μελών, αλλά απλώς εφαρμογή των μέτρων συντονισμού που έχουν ήδη ληφθεί στο επίπεδο της Ένωσης.

92. Αντιθέτως, οσάκις οι όροι δεν αφορούν τον ήδη επιτευχθέντα συντονισμό των οικονομικών πολιτικών στο επίπεδο της Ένωσης, δεν μπορεί να γίνεται λόγος για συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών μέσω του ΕΜΣ, εκ του λόγου ότι οι όροι αποτελούν υποχρεώσεις που επιβάλλει ο ΕΜΣ σε συγκεκριμένο κράτος μέλος και όχι εναρμόνιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών. Κατά τα λοιπά, ούτε οι όροι που επιβάλλονται στο πλαίσιο του ΕΜΣ έχουν τον χαρακτήρα κυρώσεως.

93. Βάσει των ανωτέρω, αφενός, παρέλκει η απάντηση στο ερώτημα εάν ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 3, και του άρθρου 5 ΣΛΕΕ αποτελεί πράγματι συντρέχουσα αρμοδιότητα της Ένωσης. Συγκεκριμένα, οι διατάξεις αυτές έχουν μια ιδιαίτερη διατύπωση, η οποία αποκλίνει από τους λοιπούς κανόνες αρμοδιότητας της Συνθήκης, και κατά την οποία η Ένωση δεν έχει την αρμοδιότητα για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, αλλά τα ίδια τα κράτη μέλη συντονίζουν τις οικονομικές πολιτικές τους στο πλαίσιο της Ένωσης. Εντούτοις, το άρθρο 4 ΣΛΕΕ, το οποίο ορίζει τους τομείς της συντρέχουσας αρμοδιότητας, προϋποθέτει, κατά την παράγραφό του 1, την ύπαρξη αρμοδιότητας της Ένωσης και δεν καθορίζει στην παράγραφό του 2 καμία συντρέχουσα αρμοδιότητα για την οικονομική πολιτική.

94. Αφετέρου, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος εάν είναι ορθή η διατυπωθείσα από την Επιτροπή στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας άποψη ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο ώστε ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών να επιτρέπεται κατ' αρχήν μόνον εντός της Ένωσης, όχι όμως σε άλλο επίπεδο.

95. Επομένως, μια ρύθμιση όπως είναι η Συνθήκη ΕΜΣ δεν αντιβαίνει ούτε στο άρθρο 2, παράγραφος 3, ούτε στο άρθρο 5, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

γ) Σύναψη διεθνών συμφωνιών

96. Τέλος, σε σχέση προς την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ Ένωσης και κρατών μελών πρέπει να εξεταστεί ακόμη εάν η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ αντιβαίνει στην κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης όσον αφορά τη σύναψη διεθνών συμφωνιών.

97. Ειδικότερα, η Ένωση έχει, βάσει της διατάξεως αυτής, αποκλειστική αρμοδιότητα, κατά το μέτρο που η σύναψη διεθνούς συμφωνίας «ενδέχεται να επηρεάσει τους κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει την εμβέλειά τους». Ο προσφεύγων φρονεί ότι η Συνθήκη ΕΜΣ ενδέχεται να αλλοιώσει τους κανόνες της Ένωσης που αφορούν την οικονομική και τη νομισματική πολιτική.

98. Επ' αυτού επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, όπως προκύπτει και σε συνδυασμό προς το άρθρο 216 ΣΛΕΕ, ρυθμίζει μόνον την αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης προς σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς. Συναφώς, βάσει της εν λόγω διατάξεως σε συνδυασμό προς το άρθρο 2, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, απαγορεύεται στα κράτη μέλη μόνον η σύναψη τέτοιων συμφωνιών με *τρίτες χώρες*. Εντούτοις, συμβαλλόμενα μέρη στη Συνθήκη ΕΜΣ είναι μόνον κράτη μέλη.

99. Συνεπώς, κατ' αρχάς από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι μια ρύθμιση όπως η Συνθήκη ΕΜΣ παραβαίνει το άρθρο 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Δεδομένου ότι η επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος σε σχέση προς το άρθρο 3, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ στηρίζεται εν τελευταία αναλύσει στο γεγονός ότι, κατά την άποψή του, η Συνθήκη ΕΜΣ αλλοιώνει τους κανόνες της Ένωσης που διέπουν την οικονομική και τη νομισματική πολιτική, πρέπει να εξεταστεί τούτο στο πλαίσιο του ελέγχου εάν η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ συνιστά παράβαση των αντίστοιχων διατάξεων.

3. Η απαγόρευση διασώσεως (Bail-out) του άρθρου 125 ΣΛΕΕ

100. Η σύναψη και η επικύρωση μιας συνθήκης όπως είναι η Συνθήκη ΕΜΣ θα μπορούσε να αντιβαίνει στο άρθρο 125 ΣΛΕΕ.

101. Κατά τον προσφεύγοντα, η Συνθήκη ΕΜΣ αντιβαίνει στο άρθρο 125 ΣΛΕΕ. Κατ' αποτέλεσμα, εγγυάται για τις υφιστάμενες υποχρεώσεις των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ. Περαιτέρω, ο προσφεύγων φρονεί ότι το άρθρο 125 ΣΛΕΕ απαγορεύει να υποχρεώνονται τα κράτη μέλη, όπως προβλέπει η Συνθήκη ΕΜΣ, να παρέχουν χρηματοπιστωτικά μέσα για την ανάληψη των χρεών κάποιου άλλου κράτους μέλους. Η ανωτέρω διαπίστωση δεν αναιρείται ούτε από το γεγονός ότι η χρηματοπιστωτική συνδρομή χορηγείται, βάσει της Συνθήκης ΕΜΣ, μόνον υπό όρους.

102. Εντούτοις, ο προσφεύγων φρονεί ότι όχι μόνον τα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής του ΕΜΣ, αλλά και οι διατάξεις περί προσκλήσεως καταβολής κεφαλαίου αντιβαίνουν στο άρθρο 125 ΣΛΕΕ. Έτσι, φρονεί ότι η ρύθμιση του άρθρου 25, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΜΣ περί αυξημένης απαιτήσεως καταβολής κεφαλαίου σε περίπτωση αδυναμίας κάποιου μέλους του ΕΜΣ να καλύψει την απαιτούμενη πληρωμή υποχρεώνει τα λοιπά μέλη του ΕΜΣ να εγγυηθούν την οφειλή του.

103. Για τον λόγο αυτόν, εν συνεχεία πρέπει να εξεταστούν το κατά πόσον το άρθρο 125 ΣΛΕΕ απαγορεύει τα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής, όπως είναι αυτά που προβλέπει η Συνθήκη ΕΜΣ (βλ. κατωτέρω υπό α), καθώς και οι ρυθμίσεις περί προσκλήσεως καταβολής κεφαλαίου (βλ. κατωτέρω υπό β).

α) Μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής βάσει των άρθρων 14 έως 18 της Συνθήκης ΕΜΣ

104. Τα άρθρα 14 έως 18 της Συνθήκης ΕΜΣ περιλαμβάνουν κανόνες για τα διάφορα είδη «μέσων χρηματοπιστωτικής συνδρομής». Τα άρθρα 14 έως 16 παρέχουν τη δυνατότητα παροχής διαφόρων ειδών δανείων προς τα μέλη του ΕΜΣ. Περαιτέρω, βάσει των άρθρων 17 και 18, ο ΕΜΣ μπορεί να εξουσιοδοτηθεί να προβεί στην αγορά ομολόγων ενός μέλους της ΕΜΣ είτε στην πρωτογενή είτε στη δευτερογενή αγορά. Κατά το άρθρο 12, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης ΕΜΣ, ο ΕΜΣ μπορεί να χορηγήσει αυτά τα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής μόνον «υπό αυστηρούς όρους, κατάλληλους για το επιλεγμένο μέσο χρηματοπιστωτικής συνδρομής».

105. Όλα τα κράτη μέλη και όλα τα όργανα της Ένωσης που παρενέβησαν στη διαδικασία υποστηρίζουν ότι εν πάση περιπτώσει το άρθρο 125 ΣΛΕΕ δεν απαγορεύει τα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής που προβλέπει ο ΕΜΣ, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του μελλοντικού άρθρου 136, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ. Τούτο προϋποθέτει ότι είναι απαραίτητη η ανάληψη δράσεως προκειμένου να διαφυλαχθεί η σταθερότητα της ζώνης του ευρώ και ότι η χρηματοοικονομική συνδρομή υπόκειται σε «αυστηρούς» όρους.

i) Δράση των κρατών μελών

106. Κατ' αρχάς, πρέπει να διευκρινιστεί εάν η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ από τα κράτη μέλη συνδέονται με τη χορήγηση μέσων χρηματοπιστωτικής συνδρομής, μέσω του ΕΜΣ, κατά τρόπον ώστε να μπορεί να στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 125 ΣΛΕΕ από τα κράτη μέλη.

107. Συναφώς, ορισμένα κράτη μέλη υποστήριξαν ότι το άρθρο 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, ΣΛΕΕ θέτει μια απαγόρευση μόνο για τα κράτη μέλη, όχι όμως για έναν ανεξάρτητο διεθνή οργανισμό όπως είναι ο ΕΜΣ. Ως εκ τούτου, υποστηρίζουν ότι ευθύς εξαρχής η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται επί της δραστηριότητας του ΕΜΣ.

108. Δυνάμει του άρθρου 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, πρώτη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ, «ένα κράτος μέλος» δεν ευθύνεται, αφενός, για τις υποχρεώσεις των κεντρικών κυβερνήσεων, των περιφερειακών, τοπικών ή άλλων δημόσιων αρχών, των λοιπών οργανισμών δημοσίου δικαίου ή των δημοσίων επιχειρήσεων άλλου κράτους μέλους (πρώτη απαγόρευση). Αφετέρου, το κράτος μέλος επίσης δεν αναλαμβάνει, βάσει της διατάξεως αυτής, τέτοιου είδους υποχρεώσεις (δεύτερη απαγόρευση).

109. Μολονότι ο ΕΜΣ αποτελεί ανεξάρτητο διεθνή οργανισμό, τα κράτη μέλη πρέπει να προσαρμόζουν τη δράση τους, στο πλαίσιο του οργανισμού αυτού, στις επιταγές του δικαίου της Ένωσης. Πράγματι, κατά την εκπλήρωση των δεσμεύσεων που ανέλαβαν δυνάμει διεθνών συμβάσεων, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν δυνάμει του δικαίου της Ένωσης¹⁷. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη δεσμεύονται, ιδίως κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα εξεταζόμενα εν προκειμένω μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής, από τις επιταγές του άρθρου 125 ΣΛΕΕ. Κατά τα άρθρα 14 έως 18 της Συνθήκης ΕΜΣ, η χορήγηση των μέσων αυτών απαιτεί τη λήψη αποφάσεως από το συμβούλιο διοικητών το οποίο αποτελείται, βάσει του άρθρου 5, της Συνθήκης ΕΜΣ, από έναν εκπρόσωπο της κυβερνήσεως εκάστου μέλους του ΕΜΣ.

110. Η χορήγηση ενός τέτοιου μέσου χρηματοπιστωτικής συνδρομής κατά παράβαση του άρθρου 125 ΣΛΕΕ δεν σημαίνει κατ' ανάγκην ότι ο ΕΜΣ δεσμεύεται από τη διάταξη αυτή. Αντιθέτως, τίθεται το ερώτημα εάν τα κράτη μέλη παραβιάζουν τις επιταγές του άρθρου 125 ΣΛΕΕ, όταν προβαίνουν, μέσω του ΕΜΣ, στη χορήγηση ενός μέσου χρηματοπιστωτικής συνδρομής. Δεδομένου ότι τα κράτη μέλη ελέγχουν πλήρως τον ΕΜΣ, τα δε χρηματοπιστωτικά μέσα του ΕΜΣ προέρχονται, δυνάμει του άρθρου 9 της Συνθήκης ΕΜΣ, τουλάχιστον εν μέρει από το κεφάλαιο που έχουν καταβάλλει τα κράτη μέλη, τυχόν παράβαση του άρθρου 125 ΣΛΕΕ από τα κράτη μέλη, λόγω της χορηγήσεως μέσων χρηματοπιστωτικής συνδρομής μέσω του ΕΜΣ, δεν αποκλείεται ευθύς εξαρχής από το γεγονός ότι τα μέσα αυτά χρηματοδοτούνται από τον ΕΜΣ και όχι απευθείας από τους προϋπολογισμούς των κρατών μελών. Συνεπώς, σε σχέση με κάθε επιμέρους μέσο χρηματοπιστωτικής συνδρομής του ΕΜΣ πρέπει να εξετάζεται εάν η χορήγησή του έχει ως συνεπεία την ευθύνη των κρατών μελών ή την ανάληψη ευθύνης από τα κράτη μέλη για τις υποχρεώσεις κάποιου άλλου κράτους μέλους.

17 — Απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 2002, C-55/00, Gottardo (Συλλογή 2002, σ. I-413, σκέψη 33).

111. Πέραν τούτου, όχι μόνον η χορήγηση καθ' εαυτήν των μέσων χρηματοπιστωτικής συνδρομής, αλλά και η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ από τα κράτη μέλη ενδέχεται να στοιχειοθετούν παράβαση του άρθρου 125 ΣΛΕΕ. Βεβαίως, τα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής του ΕΜΣ δεν χορηγούνται μόνο μέσω της συνάψεως και της κυρώσεως της Συνθήκης ΕΜΣ, διότι απαιτούν πρώτα τη λήψη αποφάσεως από το συμβούλιο διοικητών. Επίσης, όπως προελέχθη, ούτως ή άλλως μετά τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης ΕΜΣ οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων δεσμεύονται κατά την άσκηση του δικαιώματός τους ψήφου από το άρθρο 125 ΣΛΕΕ. Εντούτοις, μολονότι υπέχουν αυτήν την υποχρέωση συμμορφώσεως προς το εν λόγω άρθρο, η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ θα αντέβαινε στο άρθρο 125 ΣΛΕΕ, εάν η απόφαση για τα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής της Συνθήκης ΕΜΣ δεν μπορούσε να εναρμονιστεί με το άρθρο 125 ΣΛΕΕ, εκ του λόγου ότι η παροχή τους θα αντέβαινε κατ' ανάγκην στην εν λόγω διάταξη.

112. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη θα παρέβαιναν το άρθρο 125 ΣΛΕΕ ήδη με τη σύναψη και την επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ, εάν η διάταξη αυτή τους απαγόρευε κατ' αρχήν να προβούν στην παροχή μέσων χρηματοπιστωτικής συνδρομής μέσω του ΕΜΣ δυνάμει των άρθρων 14 έως 18 της Συνθήκης ΕΜΣ. Τούτο προϋποθέτει ότι θα απαγορευόταν στα κράτη μέλη η χορήγηση τέτοιων μέσων χρηματοπιστωτικής συνδρομής και ότι η χορήγησή τους μέσω του ΕΜΣ θα αποτελούσε δράση των κρατών μελών, πράγμα το οποίο πρέπει να εξεταστεί εν συνεχεία.

ii) Ο ΕΜΣ ως εγγύηση για τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει ένα κράτος μέλος

113. Όσον αφορά τα διαθέσιμα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής, πρέπει να εξεταστεί κατ' αρχάς η επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος ότι η Συνθήκη ΕΜΣ συνολικώς θεωρούμενη αποτελεί εγγύηση για τις υφιστάμενες υποχρεώσεις των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και ότι, ως εκ τούτου, αντιβαίνει στο άρθρο 125 ΣΛΕΕ.

114. Όπως ορθώς τόνισε η Επιτροπή, η απαγόρευση την οποία το άρθρο 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, πρώτη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ επιβάλλει στα κράτη μέλη όσον αφορά την ανάληψη ευθύνης για τις υποχρεώσεις κάποιου εξ αυτών καταδεικνύει ότι από την ύπαρξη της νομισματικής ενώσεως δεν μπορεί να συναχθεί εμμέσως η ύπαρξη αμοιβαίας εγγυήσεως για τις υποχρεώσεις των κρατών μελών. Συνεπώς, βάσει του δικαίου της Ένωσης κανένα κράτος μέλος δεν υπέχει υποχρέωση ικανοποιήσεως των πιστωτών άλλου κράτους μέλους.

115. Πέραν αυτού, το άρθρο 125 ΣΛΕΕ απαγορεύει επίσης την *εκούσια* ανάληψη της ευθύνης για τέτοιου είδους υποχρεώσεις. Πράγματι, η δεύτερη ημιπερίοδος του άρθρου 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, ΣΛΕΕ εξαιρεί από τον γενικό κανόνα που εισάγει η διάταξη αυτή τις αμοιβαίες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου. Από τη ρητή πρόβλεψη μιας τέτοιας εξαιρέσεως συνάγεται εξ αντιδιαστολής ότι η εκούσια ανάληψη ευθύνης για τις υποχρεώσεις ενός άλλου κράτους μέλους θα αντέβαινε κατ' αρχήν στο άρθρο 125 ΣΛΕΕ.

116. Ωστόσο, τα μέσα χρηματοδοτικής συνδρομής της Συνθήκης ΕΜΣ δεν αποτελούν μια τέτοιου είδους εγγύηση για τις υποχρεώσεις ενός άλλου κράτους μέλους. Όπως προελέχθη, τα μέσα χρηματοδοτικής συνδρομής μπορούν να χορηγηθούν μόνον κατόπιν αποφάσεως του συμβουλίου διοικητών¹⁸, δεδομένου ότι ο ΕΜΣ δεν έχει καμία υποχρέωση συναφώς. Πέραν τούτου, ούτε τα δάνεια ούτε οι αγορές ομολόγων εγγυώνται στους πιστωτές ενός κράτους μέλους την αποπληρωμή των απαιτήσεών τους. Μολονότι φαίνεται ότι μια ακόμη αποστολή του ΕΜΣ είναι να ενισχύσει την εμπιστοσύνη στη φερεγγυότητα των μελών του ΕΜΣ¹⁹, τα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής τα

18 — Βλ. ανωτέρω σημείο 109.

19 — Βλ. την τέταρτη αιτιολογική σκέψη της Συνθήκης ΕΜΣ.

οποία έχει στη διάθεσή του ο ΕΜΣ για τον σκοπό αυτόν, ουδόλως λειτουργούν ως εγγύηση των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει τα κράτη μέλη του. Ως προς το σημείο αυτό, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος εάν η ενδεχομένη παροχή εγγυήσεως από τον ΕΜΣ πρέπει να θεωρείται επίσης και ως εγγύηση από τα κράτη μέλη.

117. Ως εκ τούτου, τα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής της Συνθήκης ΕΜΣ δεν αποτελούν στο σύνολό τους εγγύηση παρεχόμενη από τα κράτη μέλη για τις υποχρεώσεις άλλων κρατών μελών. Ως προς το σημείο αυτό, η σύναψη και η επικύρωση της εν λόγω Συνθήκης δεν αντιβαίνει στο άρθρο 125 ΣΛΕΕ.

iii) Τα δάνεια ως ανάληψη των υποχρεώσεων κράτους μέλους

118. Περαιτέρω, τίθεται το ερώτημα εάν το άρθρο 125 ΣΛΕΕ απαγορεύει στα κράτη μέλη τη χορήγηση δανείων σε μέλος του ΕΜΣ μέσω του ΕΜΣ. Τούτο σημαίνει ότι απαγορεύεται στα κράτη μέλη η χορήγηση τέτοιων δανείων και ότι η χορήγηση δανείων μέσω του ΕΜΣ αποτελεί χορήγηση δανείων από τα κράτη μέλη.

119. Κατ' αρχάς, τα δάνεια δεν συνεπάγονται την ανάληψη ευθύνης για τις υποχρεώσεις ενός κράτους μέλους²⁰. Ωστόσο, πέραν του αποκλεισμού της ευθύνης για αναληφθείσες υποχρεώσεις, το άρθρο 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, πρώτη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ απαγορεύει στα κράτη μέλη να προβαίνουν επίσης στην ανάληψη των υποχρεώσεων άλλων κρατών μελών. Το ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί είναι εάν η απαγόρευση αυτή περιλαμβάνει και τη χορήγηση δανείων.

— Διατύπωση και συστηματική διάρθρωση

120. Η απόδοση στη γερμανική χρησιμοποιεί την έκφραση «Eintreten für Verblindlichkeiten» η οποία δεν συνηθίζεται στη νομική ορολογία²¹. Βάσει του συνήθους νοήματος που έχει στη γερμανική η διατύπωση αυτή, μπορεί να υποδηλώνει τόσο την ανάληψη της υποχρεώσεως του οφειλέτη, ήτοι τη γένεση ίδιας οφειλής, όσο και την πραγματική εκπλήρωση της υποχρεώσεως τρίτου. Μολονότι η απόδοση στη γαλλική της διατάξεως η οποία χρησιμοποιεί την έκφραση «les prend à sa charge» φαίνεται να εκφράζει το ίδιο νόημα, η απόδοση στην αγγλική που χρησιμοποιεί την έκφραση «assume the commitments» φαίνεται να δίνει έμφαση μάλλον στην ανάληψη της οφειλής παρά στην εξόφλησή της.

121. Μολονότι φαίνεται να υπάρχουν ορισμένες λεπτές αποχρώσεις στις διάφορες γλωσσικές αποδόσεις, εντούτοις το κοινό χαρακτηριστικό τους είναι ότι κάνουν λόγο για μια άμεση δράση ενός κράτους μέλους σε σχέση με τις υποχρεώσεις ενός άλλου κράτους μέλους. Συνεπώς, η κατά το άρθρο 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, πρώτη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ απαγόρευση της αναλήψεως υποχρεώσεων εμποδίζει κράτος μέλος, να αναλάβει ως ίδιος τις υποχρεώσεις ενός άλλου κράτους μέλους είτε προβαίνοντας σε εκπλήρωσή τους μέσω εξοφλήσεως είτε αναλαμβάνοντας το ίδιο την εκπλήρωση της υποχρεώσεως πράγμα το οποίο θα πρέπει στην περίπτωση αυτή να πράξει εν συνεχεία.

122. Η παροχή δανείου δεν πληροί τις προϋποθέσεις αυτές. Με τη χορήγηση δανείου ούτε αναλαμβάνεται ούτε εκπληρούται υφιστάμενη υποχρέωση άλλου κράτους μέλους, αλλά γεννάται μια νέα υποχρέωση εις βάρος εκείνου του κράτους μέλους.

20 — Βλ. ανωτέρω σημείο 116.

21 — Ενίοτε, στα γερμανικά νομικά κείμενα απαντά η έκφραση «Eintreten 'in' ein Schuldverhältnis» («υπεισέλευση σε ενοχική σχέση»): βλ. άρθρο 563 του Bürgerliches Gesetzbuch (γερμανικού αστικού κώδικα) στην περίπτωση του «Eintrittsrecht bei Tod des Mieters» («δικαιώματος υπεισελεύσεως σε περίπτωση θανάτου του μισθωτή»).

123. Ούτε από τις λοιπές διατάξεις των Συνθηκών προκύπτει ότι το άρθρο 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, πρώτη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ απαγορεύει τη χορήγηση δανείων μεταξύ κρατών μελών. Βεβαίως, είναι ορθό ότι η Συνθήκη εξαρτά ορισμένες περιπτώσεις χορηγήσεως δανείου σε κράτη μέλη από ορισμένες προϋποθέσεις. Έτσι, το άρθρο 143, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ προβλέπει τη «χορήγηση [...] πιστώσεων» σε κράτη μέλη των οποίων το νόμισμα δεν είναι το ευρώ από άλλα κράτη μέλη. Τούτο γίνεται μέσω πράξεως του Συμβουλίου σε περίπτωση δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών εκτός της ζώνης του ευρώ. Πέραν τούτου, το άρθρο 122, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ ρυθμίζει τη «χρηματοδοτική ενίσχυση» της Ένωσης υπέρ ενός κράτους μέλους η οποία μπορεί να περιλαμβάνει και δάνεια.

124. Εντούτοις, εν αντιθέσει προς όσα υποστηρίζει ο προσφεύγων, από τη διάταξη αυτή δεν μπορεί να συναχθεί ότι το δίκαιο της Ένωσης απαγορεύει κατά τα λοιπά κάθε μορφή παροχής δανείου σε κράτος μέλος. Αφενός, ουδεμία μνεία των άρθρων 143 ή 122 ΣΛΕΕ κάνει το άρθρο 125 ΣΛΕΕ. Επομένως, οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως εξαιρέσεις από την κατ' αρχήν απαγόρευση του άρθρου 125 ΣΛΕΕ. Αφετέρου, αυτά τα δύο άρθρα της Συνθήκης, που συνδέονται με τη χορήγηση δανείων σε κράτη μέλη, δεν αφορούν την παρούσα υπόθεση της χορηγήσεως δανείου μεταξύ κρατών μελών της ζώνης του ευρώ. Ενώ το άρθρο 122, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ αφορά δάνεια εκ μέρους της Ένωσης, το άρθρο 143, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ αφορά επίσης ένα μέτρο της Ένωσης που συνίσταται στη χρηματοδοτική συνδρομή εκ μέρους των κρατών μελών στο πλαίσιο της οποίας μπορεί να χορηγηθεί δάνειο μόνο σε κράτη μέλη τα οποία δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ. Συνεπώς, οι προϋποθέσεις από τις οποίες τα άρθρα 122, παράγραφος 2, και 143, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ εξαρτούν τη χορήγηση δανείων δεν περιπίπτουν σε αχρησία εκ του λόγου ότι τα δάνεια μεταξύ κρατών μελών της ζώνης ευρώ δεν υπόκεινται, βάσει του δικαίου της Ένωσης, σε κανέναν περιορισμό.

125. Ειδικότερα, τα μέτρα της Ένωσης και τα μέτρα των κρατών μελών εντάσσονται σε διαφορετικό πλαίσιο. Για τα μέτρα της Ένωσης ισχύει, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, και του άρθρου 5, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ, η αρχή της δοτής αρμοδιότητας, για δε τη δράση των κρατών μελών ισχύει η αρχή της γενικής αρμοδιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, τα άρθρα 122, παράγραφος 2, και 143, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ εξουσιοδοτούν την Ένωση στην παροχή δανείων· αντιθέτως, τα κράτη μέλη δεν χρειάζονται τέτοιου είδους εξουσιοδότηση. Ως εκ τούτου, θα ήταν αντίθετο προς τις αρχές της κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ κρατών μελών και Ένωσης να συναχθεί από τις επιμέρους εξουσιοδοτήσεις της Ένωσης για την παροχή δανείων και από τις περιοριστικές προϋποθέσεις που συνδέονται με αυτές ότι απαγορεύεται γενικώς στα κράτη μέλη να προβαίνουν στην παροχή δανείων.

— Οι σκοποί που επιδιώκει το άρθρο 125 ΣΛΕΕ

126. Εντούτοις, ερωτάται εάν οι ανωτέρω διαπιστώσεις που απορρέουν από το γράμμα και τη συστηματική διάρθρωση του άρθρου 125 ΣΛΕΕ δεν αναιρούνται από τον σκοπό που επιδιώκει η εν λόγω διάταξη.

127. Για τον προσδιορισμό του σκοπού που επιδιώκει το άρθρο 125 ΣΛΕΕ μπορούν να ληφθούν υπόψη επίσης οι προπαρασκευαστικές εργασίες και οι περιστάσεις που συνέτρεχαν κατά τη σύναψη της Συνθήκης. Αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως συμπληρωματικό ερμηνευτικό βοήθημα.

128. Το άρθρο 125 ΣΛΕΕ αποτελεί κατ' ουσίαν την εξέλιξη του προστεθέντος με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ²² άρθρου 104Α ΕΚ. Από την αιτιολογική έκθεση της προτάσεως της Επιτροπής, επί της οποίας στηρίχθηκε η θέσπιση του άρθρου 104Α ΕΚ, συνάγεται ότι η εν λόγω διάταξη προσετέθη στα νυν άρθρα 123 και 124 ΣΛΕΕ προς αντιμετώπιση των αυξημένων δημοσιονομικών ελλειμμάτων και των χρεών των κρατών μελών. Αυτά θεωρήθηκαν –μεταξύ άλλων λόγω του φόβου αστάθειας στις

22 — Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση που υπεγράφη στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992 (ΕΕ C 191, σ. 1).

χρηματοπιστωτικές αγορές– απειλή για τη νομισματική σταθερότητα και την περαιτέρω ύπαρξη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης²³. Προκειμένου να αποφευχθεί η υπερχρέωση των κρατών μελών, έπρεπε να ενισχυθεί η δημοσιονομική πειθαρχία των κρατών μελών ιδίως με το να καταστεί δυσχερής η ανάληψη χρεών.

129. Αυτόν τον σκοπό εξυπηρετούν τα άρθρα 123 έως 125 ΣΛΕΕ. Το άρθρο 123 ΣΛΕΕ απαγορεύει τη χρηματοδότηση των κρατών μελών μέσω των κεντρικών τραπεζών. Πέραν αυτού, το άρθρο 124 ΣΛΕΕ απαγορεύει την προνομιακή πρόσβαση των κρατών μελών σε λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

130. Τέλος, βάσει του σχεδίου της Επιτροπής, σκοπός του άρθρου 125 ΣΛΕΕ ήταν να μην ευελπιστούν τα κράτη μέλη στην άνευ όρων εγγύηση του δημόσιου χρέους τους από την Ένωση ή άλλο κράτος μέλος²⁴. Το προταθέν βάσει του σχεδίου άρθρο 104Α ΕΚ εξακολουθούσε να περιορίζεται στην απαγόρευση της «χορηγήσεως από την Κοινότητα ή τα κράτη μέλη άνευ όρων εγγυήσεως για τα χρέη ενός κράτους μέλους». Κατά τις διαπραγματεύσεις των κρατών μελών σχετικά με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η απαγόρευση διευρύνθηκε και έλαβε τη σημερινή μορφή της η οποία αποτυπώθηκε το πρώτον στην πρόταση της ολλανδικής προεδρίας του Συμβουλίου²⁵. Ειδικότερα, η συμπλήρωση της απαγορεύσεως της αναλήψεως υποχρεώσεων οφείλεται σε πρόταση της Γερμανικής Κυβερνήσεως²⁶. Εντούτοις, δεν υπάρχουν προσιτές στο κοινό πηγές για την πρόταση αυτή, για τα ακριβή κίνητρα που οδήγησαν στην υποβολή της και, ειδικότερα, για τον τρόπο ερμηνείας της εντός της διασκέψεως των εκπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών.

131. Συνεπώς, από το ιστορικό της γενέσεως του άρθρου 125 ΣΛΕΕ συνάγεται ότι σκοπός του ήταν προφανώς να εμποδίζει τα κράτη μέλη να ευελπιστούν στην αποπληρωμή των χρεών τους από άλλα κράτη μέλη και να τα παρωθήσει, με τον τρόπο αυτόν, σε μια συγκρατημένη δημοσιονομική πολιτική.

132. Πέραν τούτου, φρονώ ότι ορθώς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και ορισμένα κράτη μέλη προέβαλαν ότι το άρθρο 125 ΣΛΕΕ σκοπεί επίσης να διασφαλίσει τη δημοσιονομική πειθαρχία των κρατών μελών μέσω της διατηρήσεως της πειθαρχικής λειτουργίας που επιτελούν τα αυξημένα επιτόκια στις κεφαλαιαγορές ανάλογα με τη δημοσιονομική συμπεριφορά που επιδεικνύει έκαστο κράτος μέλος μετά τη δημιουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Και τούτο διότι, στην ιδανικότερη περίπτωση, η έκταση αυτής της αυξήσεως των επιτοκίων επηρεάζεται από τις προσδοκίες των πιθανών πιστωτών ως προς τη διαφορετική φερεγγυότητα εκάστου κράτους μέλους. Ωστόσο, αποφασιστικός παράγων για τη φερεγγυότητα είναι η δημοσιονομική ικανότητα του οικείου κράτους μέλους. Συνεπώς, το άρθρο 125 ΣΛΕΕ επιδιώκει επίσης τον σκοπό της αποσυνδέσεως της εν λόγω ικανότητας από τη δημοσιονομική ικανότητα άλλων κρατών μελών.

133. Αμφότεροι οι σκοποί αυτοί –ήτοι η αποτροπή των χρεωμένων κρατών μελών καθώς και των κεφαλαιαγορών από το να επαναπαύονται στη δημοσιονομική ικανότητα των λοιπών κρατών μελών– θα επιτυγχάνονταν στον μέγιστο δυνατό βαθμό όταν θα απαγορευόταν στα κράτη μέλη οποιαδήποτε χρηματοπιστωτική παροχή σε άλλα κράτη μέλη. Και τούτο διότι κάθε χρηματοπιστωτική παροχή μπορεί να χρησιμοποιηθεί από το κράτος μέλος που είναι λήπτης της παροχής και προς εξόφληση των χρεών του. Τούτο δεν ισχύει μόνο για παροχές που λαμβάνονται στο πλαίσιο δανείων, αλλά π.χ. και για την παροχή ρευστότητας στο πλαίσιο της πωλήσεως αγαθών ενός κράτους μέλους σε άλλο κράτος μέλος. Τούτο θα κατέληγε ασφαλώς στο να απαγορευθούν οι εμπορικές συναλλαγές των κρατών μελών μεταξύ τους, ωστόσο μια τόσο εκτεταμένη απαγόρευση θα καθιστούσε σαφές σε όλους

23 — Βλ. το σχέδιο Συνθήκης για την τροποποίηση της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με σκοπό τη δημιουργία οικονομικής και νομισματικής Ενώσεως, ανακοίνωση της Επιτροπής της 21ης Αυγούστου 1990, *Δελτίο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, συμπλήρωμα 2/91, σ. 25.

24 — Όπ.π.

25 — Βλ. το έγγραφο SN 3738/91 (UEM 82) του προέδρου της διασκέψεως των εκπροσώπων των Κυβερνήσεων των κρατών μελών για την οικονομική και νομισματική Ένωση της 28ης Οκτωβρίου 1991: «Proposal by the Presidency to the Intergovernmental Conference on Economic and Monetary Union», άρθρο 104Α.

26 — Βλ. Jan Viebig, *Der Vertrag von Maastricht, Die Positionen Deutschlands und Frankreichs zur Europäischen Wirtschafts- und Währungsunion*, σ. 314.

τους ενδιαφερομένους ότι ένα κράτος μέλος το οποίο συνάπτει χρέη δεν μπορεί να αναμένει κανενός είδους οικονομική βοήθεια από άλλα κράτη μέλη υπό οποιαδήποτε μορφή. Επομένως, η εξόφληση όλων των υποχρεώσεων θα εξηρτάτο από την ατομική δημοσιονομική ικανότητα του κράτους μέλους που είναι οφειλέτης.

134. Εντούτοις, δεν ήταν αυτή η οδός που επελέγη με το άρθρο 125 ΣΛΕΕ. Το εν λόγω άρθρο, όπως είναι προφανές, δεν απαγορεύει κάθε είδους χρηματοπιστωτική παροχή υπέρ ενός κράτους μέλους.

135. Πάντως, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού του άρθρου 125 ΣΛΕΕ θα μπορούσε αυτό να ερμηνευθεί διασταλτικά κατά τρόπον ώστε να αποκλειστούν τουλάχιστον αυτές οι χρηματοπιστωτικές παροχές οι οποίες μπορούν να λειτουργήσουν κατ' αποτέλεσμα ως εκπλήρωση των υποχρεώσεων ενός κράτους μέλους. Με τον τρόπο αυτόν, θα διευρυνόταν το πεδίο εφαρμογής της δεύτερης απαγορεύσεως του άρθρου 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, πρώτη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ στην *έμμεση μόνον* ανάληψη χρεών. Τούτο θα μπορούσε να συμβαίνει π.χ. στην περίπτωση που ένα δάνειο παρέχει τη δυνατότητα σε κράτος μέλος να εξοφλήσει τα χρέη του. Τούτο θα ήταν απολύτως προφανές, εάν το ύψος του δανείου κυμαίνεται ανάλογα με το ύψος των υποχρεώσεων που πρέπει να εκπληρώσει το κράτος μέλος στους πιστωτές του.

– Διαρθρωτικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης

136. Ωστόσο, μια τόσο διασταλτική ερμηνεία βάσει του σκοπού που επιδιώκει το άρθρο 125 ΣΛΕΕ θα αντέβαινε σε βασικές αρχές της Ένωσης οι οποίες έχουν τουλάχιστον την ίδια τυπική ισχύ με αυτήν του άρθρου 125 ΣΛΕΕ.

Κυριαρχία των κρατών μελών

137. Εν προκειμένω, πλήττεται πρωτίστως η προστασία της κυριαρχίας των κρατών μελών. Η Ένωση ιδρύθηκε από κράτη που διατηρούν την κυριαρχία τους. Η κατοχυρούμενη στο άρθρο 5, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ αρχή της δοτής αρμοδιότητας για την οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης αποτελεί έκφραση της κυριαρχίας αυτής και σκοπεί ταυτόχρονα στην προστασία της.

138. Διά της δημιουργίας του ΕΜΣ δεν μεταφέρθηκαν π.χ. αρμοδιότητες των κρατών μελών στην Ένωση ούτως ώστε να περιοριστεί η κυριαρχία των κρατών μελών. Αντιθέτως, η Συνθήκη ΕΜΣ ως συνθήκη του δημόσιου διεθνούς δικαίου αποτελεί ακριβώς έκφραση της κυριαρχίας και της συμβατικής ελευθερίας των κρατών μελών.

139. Η παραδοχή ότι το δίκαιο της Ένωσης απαγορεύει και την έμμεση ανάληψη υποχρεώσεων θα εμπόδιζε τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν χρηματοπιστωτικά μέσα στην προσπάθειά τους να αποτραπούν οι αρνητικές επιπτώσεις της χρεοκοπίας άλλου κράτους μέλους επί της δικής τους οικονομικής και δημοσιονομικής καταστάσεως. Λόγω της στενής αλληλεξαρτήσεως της μεταξύ των κρατών μελών οικονομικής δραστηριότητας, την οποία προάγει το δίκαιο της Ένωσης, ενδέχεται να προκύψουν σημαντικές ζημίες από την στάση πληρωμών που κηρύσσει ένα κράτος μέλος και για τα λοιπά κράτη μέλη. Οι ζημίες αυτές ενδέχεται να είναι τόσο εκτεταμένες ώστε να απειλείται ακόμη και η υπόσταση της νομισματικής ένωσης, όπως υποστήριξαν ορισμένοι εκ των μετεχόντων στη διαδικασία.

140. Εν προκειμένω, το ζήτημα που τίθεται δεν είναι να διαπιστωθεί η ύπαρξη ενός τέτοιου κινδύνου για τη σταθερότητα της νομισματικής ένωσης ή να διερευνηθεί ο βέλτιστος τρόπος αποτροπής ενός τέτοιου κινδύνου. Απλώς, πρέπει να τονιστεί ότι τυχόν διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 125 ΣΛΕΕ θα αφαιρούσε από τα κράτη μέλη, ακόμη και σε μια τέτοια περίπτωση, την αρμοδιότητα να αποτρέψουν άλλο κράτος μέλος να κηρύξει στάση πληρωμών και θα τους στερούσε τη δυνατότητα να προσπαθήσουν με τον τρόπο αυτόν να μην υποστούν τα ίδια ζημίες. Φρονώ ότι ένας τόσο

εκτεταμένος περιορισμός της κυριαρχίας των κρατών μελών εξικνούμενος μέχρι του σημείου να στερούνται τη δυνατότητα να λαμβάνουν μέτρα για τη θωράκισή τους δεν μπορεί να στηριχθεί σε μια διασταλτική ερμηνεία ενός κανόνα δικαίου ερειδόμενη σε επιχειρήματα τελολογικής φύσεως χωρίς ένας τέτοιος περιορισμός να διατυπώνεται με σαφήνεια στο κείμενο της οικείας διατάξεως.

141. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο εάν ληφθεί υπόψη ότι οι Συνθήκες απαγορεύουν ρητώς, υπό διαφορετικές περιστάσεις, τα επίμαχα εν προκειμένω δάνεια. Το άρθρο 123, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ απαγορεύει ρητώς στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες τις «υπεραναλήψεις ή οποιουδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις» υπέρ των κρατών μελών. Επομένως, απαγορεύεται στις κεντρικές τράπεζες να χορηγούν δάνεια στα κράτη μέλη²⁷. Εντούτοις, το άρθρο 125 ΣΛΕΕ δεν περιέχει ακριβώς τέτοια διατύπωση όσον αφορά τη χορήγηση δανείων στα κράτη μέλη.

Αλληλεγγύη των κρατών μελών

142. Πέραν τούτου, τυχόν διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 125 ΣΛΕΕ θα αντέβαινε στην ιδέα της αλληλεγγύης που διατυπώνεται σε διάφορα σημεία των Συνθηκών. Στο πλαίσιο αυτό, τα συμβαλλόμενα μέρη, με την ίδρυση της Ένωσης, επιθυμούν, όπως προκύπτει από το προοίμιο της ΣΕΕ, «βαθύτερες σχέσεις αλληλεγγύης μεταξύ των λαών τους». Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, η Ένωση προάγει «την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών». Και στο κεφάλαιο για την οικονομική πολιτική, το άρθρο 122, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ προβαίνει σε ρητή μνεία της μεταξύ των κρατών μελών αλληλεγγύης.

143. Ασφαλώς, από την ιδέα της αλληλεγγύης δεν μπορεί να προκύψει υποχρέωση χρηματοπιστωτικής συνδρομής όπως είναι αυτή που καλείται να παράσχει ο ΕΜΣ. Περαιτέρω, τυχόν στηριζόμενη σε επιχειρήματα τελολογικής φύσεως διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 125 ΣΛΕΕ, θα απαγόρευε στα κράτη μέλη να παρέχουν εκουσίως αμοιβαία συνδρομή, ακόμη και σε περίπτωση επείγοντος κινδύνου, ήτοι προς αποτροπή των σοβαρών οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων που συνεπάγεται η κήρυξη στάσεως πληρωμών από κράτος μέλος. Η παροχή συνδρομής σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης υπέρ οποιασδήποτε τρίτης χώρας θα ήταν επιτρεπτή, τούτο όμως θα ήταν απαγορευμένο στο πλαίσιο της Ένωσης. Φρονώ ότι μια τέτοια απαγόρευση θα έθετε εν αμφιβόλω τον ίδιο τον σκοπό της Ένωσης στο σύνολό της.

144. Επομένως, η διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 125 ΣΛΕΕ αντιβαίνει σε θεμελιώδεις διαρθρωτικές αρχές των Συνθηκών.

– Καταστράτηγηση και προάσπιση των σκοπών που επιδιώκει το άρθρο 125 ΣΛΕΕ

145. Στα ανωτέρω μπορεί να αντιταχθεί ότι η απαγόρευση του άρθρου 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, ΣΛΕΕ θα καθίστατο κενό γράμμα, εάν απαγορευόταν μεν στα κράτη μέλη η απευθείας ανάληψη υποχρεώσεων, είχαν όμως τη δυνατότητα να καταστρατηγήσουν ευχερώς την απαγόρευση αυτή προβαίνοντας σε έμμεση ανάληψή τους. Συμμερίζομαι την άποψη αυτή στον βαθμό που η ερμηνεία του άρθρου 125 ΣΛΕΕ δεν πρέπει κατ' αποτέλεσμα να καθιστά απολύτως κενές περιεχομένου τις απαγορεύσεις που θέτει.

146. Εντούτοις, τούτο δεν συμβαίνει. Ο αποκλεισμός της ευθύνης και η απαγόρευση της αναλήψεως χρεών, όπως ρυθμίζονται στο άρθρο 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, πρώτη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ, παράγουν «effet utile» [πρακτική αποτελεσματικότητα] και στην περίπτωση που εφαρμόζονται επί τη βάση του ρυθμιστικού περιεχομένου που εκφράζεται στο γράμμα της διατάξεως αυτής.

27 — Βλ., επίσης, το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 3603/93 του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1993, για τον προσδιορισμό των εννοιών που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή των απαγορεύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 104 και στο άρθρο 104 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης, διάταξη που στηρίζεται στο άρθρο 125, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

147. Έτσι, όπως ορθώς υποστήριξε μεταξύ άλλων η Ελληνική Κυβέρνηση, η απαγόρευση που το άρθρο 125 ΣΛΕΕ επιβάλλει στα κράτη μέλη περί αναλήψεως ευθύνης για τις υποχρεώσεις κάποιου εξ αυτών αποκλείει οποιαδήποτε *υποχρέωση* κράτους μέλους προς εξόφληση των χρεών άλλου κράτους μέλους. Η υποχρέωση αυτή δεν μπορεί να συναχθεί από το δίκαιο της Ένωσης ούτε μπορεί ένα κράτος μέλος –με εξαίρεση τις εγγυήσεις που ρυθμίζονται στη δεύτερη ημιπερίοδο της διατάξεως– να αναλάβει το ίδιο μια τέτοια υποχρέωση. Έτσι, κάθε κράτος μέλος και οι πιθανοί πιστωτές του γνωρίζουν ότι αυτό ουδέποτε πρόκειται να αποκτήσει δικαίωμα προσφυγής στη χρηματοπιστωτική συνδρομή άλλου κράτους μέλους.

148. Πέραν τούτου, η δεύτερη απαγόρευση που το άρθρο 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, πρώτη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ επιβάλλει στα κράτη μέλη, ήτοι η απαγόρευση της αναλήψεως υποχρεώσεων κάποιου εξ αυτών, συνοδεύεται κατ' αποτέλεσμα από την απαγόρευση της άμεσης ικανοποίησης των πιστωτών. Βάσει της απαγορεύσεως αυτής, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να προβαίνουν σε άμεση ικανοποίηση των απαιτήσεων των πιστωτών ενός άλλου κράτους μέλους. Στα κράτη μέλη απαγορεύεται η άμεση στήριξη των πιστωτών, όχι όμως η έμμεση στήριξη συνεπεία της στήριξεως του κράτους μέλους που είναι οφειλέτης. Βεβαίως, με τον τρόπο αυτόν οι πιστωτές επωφελούνται κατά κανόνα από τη στήριξη του κράτους μέλους. Εντούτοις, για τους πιθανούς πιστωτές ενός κράτους μέλους υφίσταται τουλάχιστον η περαιτέρω αβεβαιότητα κατά πόσον η ενδεχόμενη χρηματοπιστωτική συνδρομή υπέρ κράτους μέλους πράγματι έχει ως συνέπεια την ικανοποίηση των απαιτήσεών τους. Συναφώς, η εκούσια στήριξη κράτους μέλους δεν πρέπει κατ' ανάγκην να συνεπάγεται την πλήρη ή έστω μερική μόνον ικανοποίηση των πιστωτών του. Η αβεβαιότητα αυτή μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη του σκοπού της υπάρξεως διαφοροποιημένων μεταξύ των κρατών μελών επιτοκίων στις κεφαλαιαγορές²⁸.

149. Κατά συνέπεια, βάσει των ανωτέρω, τα δάνεια κράτους μέλους συνιστούν ανάληψη των υποχρεώσεων άλλου κράτους μέλους μόνο στην περίπτωση που οι πιστωτές του κράτους μέλους που δανειοδοτείται επωφελούνται άμεσα. Τούτο πρέπει να θεωρηθεί ότι συμβαίνει στην περίπτωση που το κράτος μέλος ουδόλως έχει την εξουσία διαθέσεως των κεφαλαίων που του χορηγούνται υπό τη μορφή δανείων.

150. Εν προκειμένω, παρέλκει η εξέταση της προτεινόμενης ιδίως από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ερμηνείας βάσει της οποίας η χρηματοπιστωτική συνδρομή σε κράτος μέλος θα πρέπει πέραν των ανωτέρω, προκειμένου να μην καταστρατηγεί το άρθρο 125 ΣΛΕΕ, να παρέχεται υπό «αυστηρούς όρους» προκειμένου να διασφαλιστεί η επίτευξη του υπέρτερου σκοπού της δημοσιονομικής πειθαρχίας των κρατών μελών. Και τούτο διότι εν πάση περιπτώσει τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ προέβλεψαν τέτοιους όρους κατ' εφαρμογήν του άρθρου 12, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΜΣ.

– Το μέχρι τούδε συναγόμενο συμπέρασμα

151. Συνεπώς, από το γράμμα, τη συστηματική διάρθρωση και την τελολογική ερμηνεία της δεύτερης απαγορεύσεως του άρθρου 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, πρώτη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ συνάγεται ότι απαγορεύεται μόνον η *άμεση* ανάληψη των υποχρεώσεων άλλου κράτους μέλους υπό την έννοια της ευθύνης ή της εκπληρώσεως των υποχρεώσεων αυτών η οποία ωφελεί άμεσα τους πιστωτές. Κατά συνέπεια, δεν απαγορεύεται κατ' αρχήν στα κράτη μέλη η χορήγηση δανείου σε άλλο κράτος μέλος.

152. Συνεπώς, διά της συνάψεως και της επικυρώσεως της Συνθήκης ΕΜΣ, τα κράτη μέλη δεν παραβαίνουν το άρθρο 125 ΣΛΕΕ ούτε όσον αφορά τα δάνεια που χορηγούνται μέσω του ΕΜΣ δυνάμει των άρθρων 14 έως 16 της Συνθήκης ΕΜΣ.

²⁸ — Βλ. σημείο 132 ανωτέρω.

153. Ωστόσο, εάν το Δικαστήριο αποφανθεί, στο πλαίσιο διασταλτικής ερμηνείας του άρθρου 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, πρώτη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ, ότι απαγορεύεται στα κράτη μέλη και η μεταξύ τους χορήγηση δανείων, θα πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω εάν η χορήγηση δανείων μέσω του ΕΜΣ πρέπει να θεωρηθεί ως πράξη των κρατών μελών. Φρονώ ότι τέτοια εξομοίωση δεν είναι δυνατή στο πλαίσιο διασταλτικής ερμηνείας του άρθρου 125 ΣΛΕΕ. Και τούτο διότι εάν η χορήγηση δανείου σε κράτος μέλος πρέπει να θεωρηθεί ως έμμεση εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτού του κράτους μέλους, τότε θα πρέπει και η χορήγησή του μέσω του ΕΜΣ να αποτελεί, τουλάχιστον εμμέσως, χορήγηση μέσω των κρατών μελών. Πράγματι, αυτά είναι τα ιδρυτικά μέλη του ΕΜΣ και ασκούν τον έλεγχο επ' αυτού. Πέραν τούτου, βάσει του κανόνα περί καλύψεως των ζημιών του άρθρου 25, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΜΣ, αυτά πρέπει εν τελευταία αναλύσει να καταβάλουν εξ ολοκλήρου τα μέσα δανειοδοτήσεως κατ' εφαρμογήν του κανόνα της καλύψεως των ζημιών του άρθρου 25, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΜΣ.

iv) Αγορές ομολόγων ως ανάληψη των υποχρεώσεων κράτους μέλους

154. Τέλος, απομένει να εξεταστεί στο πλαίσιο των μέσων χρηματοπιστωτικής συνδρομής εάν η προβλεπόμενη από τα άρθρα 17 και 18 της Συνθήκης ΕΜΣ αγορά ομολόγων ενός κράτους μέλους στην πρωτογενή ή τη δευτερογενή αγορά συνάδει προς το άρθρο 125 ΣΛΕΕ. Τούτο θα προϋπέθετε και πάλι κατ' αρχάς ότι απαγορεύονται στα κράτη μέλη τέτοιου είδους αγορές ομολόγων βάσει του άρθρου 125 ΣΛΕΕ.

155. Η αγορά ομολόγων απευθείας από το κράτος μέλος βάσει του άρθρου 17 της Συνθήκης ΕΜΣ αποτελεί απλώς μια ειδική μορφή δανεισμού. Όπως προελέχθη, η χορήγηση δανείων βάσει της Συνθήκης ΕΜΣ είναι σύμφωνη προς το άρθρο 125 ΣΛΕΕ.

156. Η αγορά των ομολόγων κράτους μέλους στη δευτερογενή αγορά βάσει του άρθρου 18 της Συνθήκης ΕΜΣ επίσης δεν αποτελεί κατ' αρχήν ανάληψη των υποχρεώσεων αυτού του κράτους μέλους, διότι με τον τρόπο αυτόν δεν εκπληρώνονται οι υποχρεώσεις κράτους μέλους. Και τούτο διότι το κράτος μέλος που έχει εκδώσει τα ομόλογα, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, εξακολουθεί να είναι οφειλέτης. Ως εκ τούτου, το περιεχόμενο της υποχρέωσης του κράτους μέλους παραμένει αναλλοίωτο και αλλάζει μόνον το πρόσωπο του πιστωτή.

157. Στα ανωτέρω ενδέχεται να αντιταχθεί ότι η κατάσταση που δημιουργείται μετά την αγορά των ομολόγων δεν διαφέρει, από οικονομικής απόψεως, από τη συνήθη εκπλήρωση της υποχρέωσης κράτους μέλους έναντι τρίτου από την οποία γεννάται αξίωση αποδόσεως του κράτους μέλος που προβαίνει στην εκπλήρωση της υποχρέωσης έναντι του κράτους μέλους που απαλλάσσεται της υποχρέωσης. Βεβαίως, το περιεχόμενο μιας τέτοιας αξιώσεως αποδόσεως και το περιεχόμενο της απαιτήσεως που γεννάται απευθείας από την αγορά ομολόγων διαφέρουν μεταξύ τους. Επίσης, η τιμή αγοράς των ομολόγων κράτους μέλους που χρήζει οικονομικής συνδρομής ενδέχεται κατά κανόνα να είναι κατά πολύ χαμηλότερη από τη συνολική αξία της υποχρέωσης. Ωστόσο, κατ' αποτέλεσμα ο μέχρι τούδε πιστωτής λαμβάνει μέσω της αγοράς ομολόγων τουλάχιστον ένα τμήμα της απαιτήσεώς του απευθείας από το κράτος μέλος που προβαίνει στην αγορά.

158. Συναφώς, τίθεται το ερώτημα εάν η αγορά ομολόγων στη δευτερογενή αγορά αντιβαίνει στο άρθρο 125 ΣΛΕΕ εκ του λόγου ότι ευνοεί άμεσα τους κατόχους των ομολόγων υπό την ιδιότητά τους ως μέχρι τούδε πιστωτών του κράτους μέλους²⁹. Μολονότι στην περίπτωση μιας τέτοιας αγοράς ομολόγων τα χρηματοπιστωτικά μέσα του ΕΜΣ εισρέουν απευθείας στον πιστωτή, εντούτοις φρονώ ότι τούτο δεν θίγει την απαγόρευση δυνάμει της οποίας δεν πρέπει να ευνοούνται άμεσα οι πιστωτές στην περίπτωση που τα ομόλογα αγοράζονται υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς. Και τούτο διότι στην περίπτωση αυτή ο μέχρι τούδε ομολογιούχος πιστωτής θα λάβει τα χρήματά του όπως ακριβώς θα τα ελάμβανε από έναν οποιονδήποτε τρίτο και δεν θα επωφεληθεί ειδικώς από τη δημοσιονομική

29 — Βλ. σκέψη 148 ανωτέρω.

ικανότητα άλλου κράτους μέλους. Επιπλέον, στην περίπτωση της συνήθους κτήσεως ομολόγων στην αγορά τίτλων, ο πιστωτής δεν γνωρίζει ότι ο αγοραστής των ομολόγων είναι κράτος μέλος. Επομένως, μια τέτοια αγορά ομολόγων δεν είναι πρόσφορη να εμπνεύσει στους πιθανούς πιστωτές ενός κράτους μέλους εμπιστοσύνη στη δημοσιονομική ικανότητα άλλου κράτους μέλους.

159. Από κανένα στοιχείο δεν συνάγεται ότι η χρήση μέσων χρηματοπιστωτικής συνδρομής δυνάμει του άρθρου 18 της Συνθήκης ΕΜΣ θα παρέκκλινε κατ' ανάγκην από τις προπεριγραφείες περιστάσεις. Οι αγορές ομολόγων του ΕΜΣ βάσει της διατάξεως αυτής δεν συγκρούονται κατ' ανάγκην ευθύς εξαρχής προς το άρθρο 125 ΣΛΕΕ³⁰, αλλά εν πάση περιπτώσει υφίσταται η δυνατότητα να πραγματοποιούνται κατά τρόπο σύμφωνο με τις διατάξεις του άρθρου αυτού. Ως εκ τούτου, για τους σκοπούς του παρόντος αντικειμένου έρευνας παρέλκει η απάντηση, και στην περίπτωση των αγορών ομολόγων, κατά πόσον η δραστηριότητα αυτή του ΕΜΣ θα έπρεπε να καταλογίζεται στην πράξη στα κράτη μέλη στο πλαίσιο του άρθρου 125 ΣΛΕΕ.

160. Ως εκ τούτου, κατ' αποτέλεσμα η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ δεν αντιβαίνει στο άρθρο 125 ΣΛΕΕ και όσον αφορά τις προβλεπόμενες από τα άρθρα 17 και 18 της Συνθήκης ΕΜΣ αγορές ομολόγων από τον ΕΜΣ.

β) Πρόσκληση καταβολής κεφαλαίου δυνάμει του άρθρου 25 της Συνθήκης ΕΜΣ

161. Τέλος, πρέπει να εξεταστεί επίσης υπό το πρίσμα της απαγορεύσεως του άρθρου 125 ΣΛΕΕ εάν η ρύθμιση περί αυξημένης απαιτήσεως καταβολής κεφαλαίου, όπως αυτή ρυθμίζεται στο άρθρο 25, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΜΣ, συνάδει προς το άρθρο 125 ΣΛΕΕ.

162. Η πρώτη απαγόρευση του άρθρου 125, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, πρώτη ημιπερίοδος, ΣΛΕΕ αφορά την εκούσια ανάληψη ευθύνης μεταξύ των κρατών μελών³¹.

163. Δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, της Συνθήκης ΕΜΣ, το εγκεκριμένο κεφάλαιο του ΕΜΣ χωρίζεται σε μερίδια καταβεβλημένου κεφαλαίου και σε μερίδια καταβλητέου κεφαλαίου. Κατά το άρθρο 9 της Συνθήκης αυτής, μπορεί να απαιτηθεί η καταβολή εγκεκριμένου μη καταβληθέντος κεφαλαίου μεταξύ άλλων από το συμβούλιο διευθυντών και από τον διευθύνοντα σύμβουλο υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Συναφώς, το άρθρο 25, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΜΣ προβλέπει, για την περίπτωση που ένα μέλος του ΕΜΣ αδυνατεί να καλύψει την απαιτούμενη πληρωμή μετά από τη σχετική πρόσκληση καταβολής κεφαλαίου από το ΕΜΣ, την αυξημένη απαίτηση καταβολής κεφαλαίου που απευθύνεται στα λοιπά μέλη του ΕΜΣ.

164. Εντούτοις, η ρύθμιση αυτή δεν συνεπάγεται την εκούσια ανάληψη ευθύνης διά της συνάψεως της Συνθήκης ΕΜΣ. Έκαστο μέλος του ΕΜΣ πρέπει, βάσει της ρυθμίσεως αυτής, να εκπληρώνει μόνον τη δική του υποχρέωση καταβολής κεφαλαίου. Στην περίπτωση που ένα μέλος του ΕΜΣ δεν προβαίνει στην απαιτούμενη πληρωμή μετά από σχετική πρόσκληση καταβολής κεφαλαίου, τούτο έχει απλώς ως συνέπεια βάσει του άρθρου 25, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, της Συνθήκης ΕΜΣ να απευθύνεται αυξημένη απαίτηση καταβολής κεφαλαίου στα λοιπά μέλη του ΕΜΣ σε σχέση προς τη δική τους υποχρέωση καταβολής κεφαλαίου. Αντιθέτως, δεν υποχρεούνται να εκπληρώσουν την υποχρέωση καταβολής κεφαλαίου που υπέχει άλλο μέλος του ΕΜΣ. Όπως προκύπτει από το άρθρο 25, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, της Συνθήκης ΕΜΣ, το μέλος του ΕΜΣ που δεν προέβη στην καταβολή του κεφαλαίου που του αναλογεί εξακολουθεί να υποχρεούται έναντι του ΕΜΣ να καταβάλει το κεφάλαιο που του αναλογεί.

30 — Βλ. σκέψη 111 ανωτέρω.

31 — Βλ. σκέψη 115 ανωτέρω.

165. Η ανωτέρω διαπίστωση επιρρωννύεται περαιτέρω από την κοινή δήλωση των συμβαλλομένων μερών στη Συνθήκης ΕΜΣ της 27ης Σεπτεμβρίου 2012 κατά την οποία η Συνθήκη στο σύνολό της δεν προβλέπει για κανένα κράτος μέλος υποχρέωση καταβολής υπερβαίνουσα το ποσό συμμετοχής του στο εγκεκριμένο κεφάλαιο³². Επομένως, εάν ένα κράτος μέλος έχει καταβάλει εξ ολοκλήρου τη δική του συμμετοχή στο κεφάλαιο, τότε δεν μπορεί πλέον να κληθεί να καταβάλει αυξημένο κεφάλαιο βάσει του άρθρου 25, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, της Συνθήκης ΕΜΣ.

γ) Το μέχρι τούδε συναγόμενο συμπέρασμα

166. Συνεπώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 125 ΣΛΕΕ δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη τη σύναψη και την επικύρωση συνθήκης στην οποία ρυθμίζεται η πρόσκληση για αυξημένη καταβολή κεφαλαίου, όπως ορίζει το άρθρο 25, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, της Συνθήκης ΕΜΣ, και η οποία προβλέπει τα μέσα χρηματοδοτικής συνδρομής ενός διεθνούς οργανισμού υπό τη μορφή δανείων και αγοράς ομολόγων κατά την έννοια των άρθρων 14 έως 18 της Συνθήκης ΕΜΣ.

4. Μεταφορά νέων αρμοδιοτήτων σε όργανα της Ένωσης

167. Περαιτέρω, πρέπει να εξεταστεί εάν η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης στον βαθμό που προβλέπει την ανάθεση νέων καθηκόντων σε όργανα της Ένωσης. Μολονότι στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΜΣ δρώντα υποκείμενα είναι μόνον τα κράτη μέλη και όχι η Ένωση, η Συνθήκη ΕΜΣ προβλέπει, σε πολλά σημεία της, την παρέμβαση της Επιτροπής, του Δικαστηρίου και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

168. Ο προσφεύγων θεωρεί ότι αυτή η ανάθεση καθηκόντων είναι ασύμβατη προς τις λειτουργίες των οργάνων όπως αυτές καθορίζονται στις Συνθήκες. Ειδικότερα, φρονεί ότι μια τέτοια εμπλοκή των οργάνων της Ένωσης είναι δυνατή μόνο στο πλαίσιο της διαδικασίας της ενισχυμένης συνεργασίας του άρθρου 20 ΣΕΕ.

169. Για τον λόγο αυτόν, εν συνεχεία πρέπει να εξεταστεί εάν τα καθήκοντα που ανατίθενται μέσω της Συνθήκης ΕΜΣ στην Επιτροπή (βλ. κατωτέρω υπό α), στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (βλ. κατωτέρω υπό β) και στο Δικαστήριο (βλ. κατωτέρω υπό γ) αντιβαίνουν στο άρθρο 13, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ, κατά το οποίο κάθε θεσμικό όργανο δρα εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που του ανατίθενται από τις Συνθήκες.

α) Η Επιτροπή

170. Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, της Συνθήκης ΕΜΣ, με την παραλαβή αιτήσεως από μέλος του ΕΜΣ για τη χορήγηση στηρίξεως σταθερότητας ο πρόεδρος του συμβουλίου διοικητών αναθέτει στην Επιτροπή να προβεί σε ορισμένες εκτιμήσεις επί τη βάσει των οποίων ο ΕΜΣ προβαίνει στην παροχή χρηματοπιστωτικής συνδρομής. Κατά τα λοιπά, κατά το άρθρο 13, παράγραφοι 3 και 4, της Συνθήκης ΕΜΣ, ανατίθεται στην Επιτροπή –σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και, εφόσον είναι εφικτό, με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο– να διαπραγματευθεί με το μέλος του ΕΜΣ που υποβάλει αίτημα για την παροχή συνδρομής τους όρους υπό τους οποίους θα παρασχεθεί. Ωστόσο, κατά την παράγραφο 4 της διατάξεως, προκειμένου οι όροι αυτοί να αποκτήσουν νομική ισχύ, πρέπει προηγουμένως να εγκριθούν από το συμβούλιο

32 — Βλ. επιστολή του Μόνιμου Αντιπροσώπου της Δημοκρατίας της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση προς τη Γενική Γραμματεία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2012, αριθ. SGE12/010319.

διοικητών. Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΜΣ, και η παρακολούθηση της συμμορφώσεως προς τους όρους αυτούς ανατίθεται αποκλειστικά στην Επιτροπή. Πέραν τούτου, η Συνθήκη ΕΜΣ προβλέπει, σε διάφορες καταστάσεις, τη διενέργεια περαιτέρω ελέγχων καθώς και τη σύνταξη εκθέσεων από την Επιτροπή³³.

171. Το Δικαστήριο έκρινε επί του προϊσχύσαντος άρθρου 155, τέταρτη περίπτωση, της Συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο περιέγραφε τα καθήκοντα της Επιτροπής, ότι η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να αναθέτουν στην Επιτροπή το καθήκον να διασφαλίζει τον συντονισμό μιας συλλογικής δράσεως, την οποία αναλαμβάνουν βάσει πράξεως των αντιπροσώπων τους που συνέρχονται στο πλαίσιο του Συμβουλίου³⁴. Σε άλλη απόφασή του, το Δικαστήριο τόνισε ότι καμιά διάταξη της Συνθήκης δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν, εκτός του πλαισίου της, διαδικαστικά στοιχεία εμπνεόμενα από ορισμένες διατάξεις της Ένωσης και να καλούν τα όργανα της Ένωσης να μετάσχουν στη διαδικασία που θεσπίζεται κατά τον τρόπο αυτόν³⁵. Από τη νομολογία αυτή συνάγεται ότι η Επιτροπή μπορεί να δρα, με πρωτοβουλία των κρατών μελών, προκειμένου να φέρει εις πέρας αποστολές και πέραν αυτών που τις ανατίθενται με τις Συνθήκες.

172. Στις 20 Ιουνίου 2011, οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων όλων των κρατών μελών εξέδωσαν απόφαση κατά την οποία «η Συνθήκη ΕΜΣ πρέπει να περιλαμβάνει ορισμένες διατάξεις σχετικά με τον τρόπο διεκπεραίωσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα των καθηκόντων που προβλέπει η Συνθήκη»³⁶. Η απόφαση αυτή υπερακοντίζει την προπαρατεθείσα νομολογία στον βαθμό που η Συνθήκη ΕΜΣ δεν αποτελεί δράση αναληφθείσα από όλα τα κράτη μέλη, καθώς και στον βαθμό που το ακριβές περιεχόμενο της συναφθείσας στις 2 Φεβρουαρίου 2012 Συνθήκης ΕΜΣ δεν ήταν ακόμη γνωστό κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως.

173. Εντούτοις, φρονώ ότι από την προπαρατεθείσα νομολογία συνάγεται ότι η Επιτροπή έχει κατ' αρχήν την εξουσία να διεκπεραιώνει τα καθήκοντα που της αναθέτει η Συνθήκη ΕΜΣ. Αφενός, η στήριξη της οποίας έτυχε η απόφαση από τους εκπροσώπους όλων των κυβερνήσεων καταδεικνύει επαρκώς ότι πρόκειται για κοινή δράση των κρατών μελών. Αφετέρου, το ουσιαστικό περιεχόμενο της Συνθήκης ΕΜΣ ήταν γνωστό στους εκπροσώπους των κρατών μελών κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως, δεδομένου ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είχε ήδη εγκρίνει στις 20 Απριλίου 2011 τα βασικά χαρακτηριστικά του ΕΜΣ³⁷.

174. Η άποψη του προσφεύγοντος ότι η διαδικασία της ενισχυμένης συνεργασίας του άρθρου 20 ΣΕΕ εμποδίζει την ανάθεση καθηκόντων σε όργανα της Ένωσης δεν είναι πειστική. Βεβαίως, η παράγραφος 1 της διατάξεως προβλέπει ρητώς ότι τα κράτη μέλη μπορούν στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής «να προσφεύγουν στα θεσμικά όργανα της Ένωσης». Εντούτοις, η ενισχυμένη συνεργασία βαίνει πέραν της απλής αναθέσεως καθηκόντων κατά την έννοια της προπαρατεθείσας νομολογίας. Δεν εξαντλείται στη δυνατότητα προσφυγής στα θεσμικά όργανα της Ένωσης, αλλά παρέχει πρωτίστως τη δυνατότητα στην Ένωση να εκδίδει πράξεις οι οποίες βάσει του άρθρου 20, παράγραφος 4, ΣΕΕ δεσμεύουν μόνον τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία. Συνεπώς, από κανένα στοιχείο δεν συνάγεται ότι πρόθεση των συμβαλλομένων μερών ήταν να θεσπίσουν τις ρυθμίσεις περί ενισχυμένης συνεργασίας προκειμένου να περιορίσουν την επικυρωθείσα από την προπαρατεθείσα νομολογία του Δικαστηρίου δυνατότητα προσφυγής στα όργανα της Ένωσης εκτός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών.

33 — Βλ. άρθρο 4, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, άρθρο 14, παράγραφοι 5 και 6, άρθρο 15, παράγραφος 5, άρθρο 16, παράγραφος 5, και άρθρο 17, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΜΣ.

34 — Βλ. απόφαση της 30ής Ιουνίου 1993, C-181/91 και C-248/91, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1993, σ. I-3685, σκέψη 20).

35 — Βλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 1994, C-316/91, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1994, σ. I-625, σκέψη 41).

36 — Βλ. το διαβιβαστικό σημείωμα του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2011, έγγραφο αριθ. 12114/11, καθώς και τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της Συνθήκης ΕΜΣ.

37 — Βλ. τις προτάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου κατά τη συνεδρίαση της 24ης/25ης Μαρτίου 2011 που περιλαμβάνονται στο διαβιβαστικό σημείωμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 20ής Απριλίου 2011, έγγραφο υπ' αριθ. EUCO 10/1/11 REV 1, σημείο 17 και παράρτημα II.

175. Πέραν αυτού, πρέπει να τονιστεί ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται, εν αντιθέσει προς την περίπτωση της ενισχυμένης συνεργασίας του άρθρου 20 ΣΕΕ, να διεκπεραιώνει τα καθήκοντα που της αναθέτει η Συνθήκη ΕΜΣ. Η προπαρατεθείσα νομολογία του Δικαστηρίου δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι τα κράτη μέλη μπορούν να υποχρεώσουν την Επιτροπή να αναπτύξει δράση εκτός του πλαισίου της Ένωσης. Και τούτο διότι η Επιτροπή ως θεσμικό όργανο μπορεί να υπέχει μια τέτοια υποχρέωση μόνο στο πλαίσιο των καθηκόντων που της αναθέτει το δίκαιο της Ένωσης. Πέραν τούτου, η Επιτροπή αναπτύσσει τη δραστηριότητά της με απόλυτη ανεξαρτησία, όπως ορίζει το άρθρο 17, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ, τα δε μέλη της δεν μπορούν να δέχονται υποδείξεις από κυβερνήσεις ή από θεσμικά όργανα. Τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ δεν φαίνεται να εννοούν διαφορετικά τη θέση της Επιτροπής, καθώς στη δέκατη αιτιολογική σκέψη της Συνθήκης ΕΜΣ αναφέρονται στην εξουσιοδότηση που τους έδωσαν οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων όλων των κρατών μελών της Ένωσης «να ζητήσουν»³⁸ από την Επιτροπή να διεκπεραιώσει τα καθήκοντα που προβλέπει η Συνθήκη αυτή. Συνεπώς, ουδέποτε θεώρησαν ότι η Επιτροπή υπέχει μια τέτοια υποχρέωση.

176. Βάσει των ανωτέρω, η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ θα μπορούσε ενδεχομένως να αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης εάν η Συνθήκη ζητούσε από την Επιτροπή να αναλάβει δράση σε τομείς που της απαγορεύεται από τις Συνθήκες. Και τούτο διότι η Επιτροπή ακόμη και στη δράση που αναπτύσσει στο πλαίσιο του ΕΜΣ εξακολουθεί ως θεσμικό όργανο της Ένωσης να υπόκειται πλήρως στο δίκαιο της Ένωσης, περιλαμβανομένου του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

177. Εντούτοις, δεν μπορώ να αντιληφθώ την ύπαρξη παραβάσεως του δικαίου της Ένωσης. Αντιθέτως, είναι και προς το συμφέρον της τηρήσεως του δικαίου της Ένωσης να ανατίθεται στην Επιτροπή, στο πλαίσιο του ΕΜΣ, η διασφάλιση της συμβατότητας προς το δίκαιο της Ένωσης των όρων που συνδέονται με τα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής, όπως απαιτεί το άρθρο 13, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΜΣ.

178. Με τον τρόπο αυτόν, δεν συντρέχει παράβαση του άρθρου 13, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ, όταν η Επιτροπή διεκπεραιώνει τα καθήκοντα που της αναθέτει η Συνθήκη ΕΜΣ τηρώντας τις υποχρεώσεις που υπέχει από το δίκαιο της Ένωσης.

β) Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

179. Η Συνθήκη ΕΜΣ αναθέτει και στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ορισμένα καθήκοντα. Τα καθήκοντα αυτά είναι ήσσονος σημασίας εν σχέσει προς αυτά που ανατίθενται στην Επιτροπή. Μόνον το άρθρο 4, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, και το άρθρο 18, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΜΣ της αναγνωρίζουν αυτοτελείς ελεγκτικές εξουσίες. Κατά τα λοιπά, η Επιτροπή αναπτύσσει τη δράση της, βάσει του άρθρου 13, παράγραφοι 1, 3 και 7, καθώς και βάσει του άρθρου 14, παράγραφος 6, της Συνθήκης ΕΜΣ σε κάθε περίπτωση «σε συνεργασία» με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Ως εκ τούτου, στις περιπτώσεις αυτές υφίσταται, σε σχέση προς την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όχι τόσο ανάθεση καθηκόντων όσο ένα ενισχυμένο δικαίωμα ακροάσεως.

180. Όπως παρατήρησε μεταξύ άλλων η Ολλανδική Κυβέρνηση, η προπαρατεθείσα νομολογία του Δικαστηρίου επί της αναθέσεως καθηκόντων στην Επιτροπή μπορεί να μεταφερθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Εν πάση περιπτώσει, τούτο ισχύει όταν, όπως στην περίπτωση της Συνθήκης ΕΜΣ, υφίσταται συνάφεια των καθηκόντων προς τη γενική οικονομική πολιτική, της οποίας η στήριξη περιλαμβάνεται, βάσει του άρθρου 282, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, τρίτη περίοδος, ΣΛΕΕ, στα καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

38 — Έτι σαφέστερη είναι ως προς το σημείο αυτό η απόδοση της Συνθήκης ΕΜΣ στη γαλλική η οποία κάνει λόγο απλώς για «demandeur».

181. Εντούτοις, πρέπει εκ νέου να τονιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν υπέχει την υποχρέωση να αναλάβει τα καθήκοντα που της αναθέτει η Συνθήκη ΕΜΣ. Τούτο έχει ιδιαίτερη σημασία στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ενόψει της ανεξαρτησίας της την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 130 ΣΛΕΕ.

182. Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, και ως προς την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ δεν αντιβαίνει στο άρθρο 13, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ, εφόσον διεκπεραιώνει τα καθήκοντα που της αναθέτει η Συνθήκη ΕΜΣ τηρώντας τις υποχρεώσεις που υπέχει από το δίκαιο της Ένωσης.

γ) Το Δικαστήριο

183. Τέλος, απομένει να διευκρινιστεί εάν ο ρόλος που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΜΣ είναι συμβατός προς το δίκαιο της Ένωσης.

184. Βάσει του άρθρου 37, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΜΣ, το συμβούλιο διευθυντών αποφασίζει «για οποιαδήποτε διαφορά προκύπτει μεταξύ μέλους του ΕΜΣ και του ΕΜΣ ή μεταξύ μελών του ΕΜΣ σε σχέση με την ερμηνεία και εφαρμογή της παρούσας Συνθήκης, συμπεριλαμβανομένης οποιαδήποτε διαφοράς σχετικά με τη συμβατότητα των αποφάσεων που έχουν ληφθεί από τον ΕΜΣ με την παρούσα Συνθήκη». Δυνάμει της παραγράφου 3 της ανωτέρω διατάξεως, εάν ένα μέλος του ΕΜΣ αμφισβητήσει την απόφαση του συμβουλίου διευθυντών, η διαφορά παραπέμπεται στο Δικαστήριο. Όπως προκύπτει από τη δέκατη έκτη αιτιολογική σκέψη της Συνθήκης ΕΜΣ, τα συμβαλλόμενα μέρη του ΕΜΣ στηρίχθηκαν στο άρθρο 273 ΣΛΕΕ προκειμένου να αναθέσουν τον ρόλο αυτό στο Δικαστήριο.

185. Κατά το άρθρο 273 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο «επί οποιασδήποτε διαφοράς μεταξύ των κρατών μελών, συναφούς με το αντικείμενο των Συνθηκών, αν η διαφορά αυτή του υποβληθεί δυνάμει συμβάσεως διαιτησίας». Πρέπει να εξεταστεί εάν οι προπαρατεθείσες ρυθμίσεις του άρθρου 37 της Συνθήκης ΕΜΣ πληρούν τις προϋποθέσεις αυτές.

186. Πρώτον, προς τούτο θα έπρεπε οι διαφορές σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή της Συνθήκης ΕΜΣ να τελούν σε συνάφεια προς το αντικείμενο των Συνθηκών. Όπως προκύπτει από μια σύγκριση με τη ρυθμιζόμενη στο άρθρο 259, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ προσφυγή ακυρώσεως μεταξύ κρατών μελών, το άρθρο 273 ΣΛΕΕ δεν αφορά διαφορές περί της ερμηνείας των ίδιων των Συνθηκών. Αρκεί να υπάρχει απλή συνάφεια. Δεδομένου ότι η ανάθεση των καθηκόντων πρέπει βάσει του άρθρου 273 ΣΛΕΕ να απορρέει από σύμβαση διαιτησίας, αρκεί περαιτέρω το αντικείμενο μιας τέτοιας συμβάσεως να τελεί σε συνάφεια προς το αντικείμενο των Συνθηκών της Ένωσης. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται όπως κάθε επιμέρους διαφορά που απορρέει από τη Συνθήκη τελεί οπωσδήποτε σε συνάφεια με τις Συνθήκες της Ένωσης.

187. Στην περίπτωση του ΕΜΣ υφίσταται μια τέτοια συνάφεια ήδη εκ του λόγου ότι το άρθρο του 13, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, προβλέπει ότι οι όροι που συνδέονται με τα μέσα χρηματοπιστωτικής συνδρομής πρέπει να συνάδουν με τα μέτρα συντονισμού των οικονομικών πολιτικών που προβλέπει η ΣΛΕΕ. Πέραν τούτου, ενδεχόμενες διαφορές περί της ερμηνείας του άρθρου 125 ΣΛΕΕ (απαγόρευση της διασώσεως [Bail-out]) θα μπορούσαν να ανακύψουν επ' αφορμή της χορηγήσεως συγκεκριμένων μέσων χρηματοπιστωτικής συνδρομής. Κατά συνέπεια, τυχόν διαφορές σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή της Συνθήκης ΕΜΣ τελούν σε συνάφεια προς το αντικείμενο των Συνθηκών κατά την έννοια του άρθρου 273 ΣΛΕΕ.

188. Δεύτερον, τίθεται το ερώτημα εάν το άρθρο 37 της Συνθήκης ΕΜΣ αφορά διαφορές μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 273 ΣΛΕΕ. Έτσι, η Συνθήκη ΕΜΣ προβλέπει ότι το Δικαστήριο επιλαμβάνεται και στην περίπτωση που μεταξύ ενός μέλους του ΕΜΣ και του ΕΜΣ ως διεθνούς οργανισμού ανακύπτει κάποια διαφορά.

189. Συμβαλλόμενα μέρη του ΕΜΣ είναι αποκλειστικά κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ τα οποία, δυνάμει του άρθρου 5 της Συνθήκης ΕΜΣ, ενεργούν μέσω των εκπροσώπων των κυβερνήσεών τους στο ανώτατο όργανο του ΕΜΣ που είναι το συμβούλιο διοικητών. Όπως ορθώς τόνισε μεταξύ άλλων η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, βάσει των ανωτέρω η διαφορά μεταξύ ενός μέλους του ΕΜΣ και του ΕΜΣ ομοιάζει, ως προς την ουσία της τουλάχιστον, προς τη διαφορά μεταξύ ενός μέλους του ΕΜΣ και των λοιπών μελών του ΕΜΣ τα οποία έλαβαν κατά πλειοψηφία απόφαση στο πλαίσιο του ΕΜΣ. Πέραν τούτου, η δράση των κρατών μελών στο πλαίσιο του οργανισμού υπόκειται σε ιδιαίτερες υποχρεώσεις που επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης. Επομένως, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου διασφαλίζει την ομοιόμορφη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης. Περαιτέρω, ενισχύει το σύστημα παροχής δικαστικής προστασίας της Ένωσης, πράγμα το οποίο είναι σύμφωνο προς τον στόχο που επιδιώκει το άρθρο 273 ΣΛΕΕ. Επίσης, η διάταξη αυτή έχει προαιρετικό χαρακτήρα για τα κράτη μέλη. Κατά συνέπεια, δεν υφίστανται επιφυλάξεις κατά της τυχόν διασταλτικής ερμηνείας της διατάξεως αυτής. Επομένως, σε περίπτωση διαφορών μεταξύ των κρατών μελών στο πλαίσιο οργανισμού ο οποίος έχει ιδρυθεί μόνον από αυτά μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 273 ΣΛΕΕ και στην περίπτωση που ο εν λόγω οργανισμός είναι και ο ίδιος εμπλεκόμενο μέρος στη διαφορά.

190. Συνεπώς, ο ρόλος που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο βάσει της Συνθήκης ΕΜΣ είναι σύμφωνος προς το άρθρο 13, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, ΣΕΕ.

5. Το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και η αρχή της ασφάλειας δικαίου

191. Περαιτέρω, πρέπει να εξεταστεί εάν η Συνθήκη ΕΜΣ συνάδει προς το δικαίωμα σε αποτελεσματική δικαστική προστασία το οποίο κατοχυρώνει το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, καθώς και προς τη γενική αρχή της ασφάλειας δικαίου.

192. Ο προσφεύγων υποστηρίζει συναφώς ότι ο ΕΜΣ υπόκειται, βάσει του άρθρου 37, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΜΣ, σε περιορισμένο μόνον έλεγχο εκ μέρους του Δικαστηρίου, μολονότι π.χ. οι όροι υπό τους οποίους το ΕΜΣ χορηγεί συνδρομή σταθερότητας ενδέχεται να θίγουν μεταξύ άλλων τα κοινωνικά δικαιώματα του τίτλου IV του Χάρτη. Ωστόσο, η υπόθεση μπορεί να αχθεί ενώπιον του Δικαστηρίου μόνον από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ. Επομένως, η δραστηριότητα του ΕΜΣ δεν προσφέρει εγγυήσεις για την παροχή αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας όπως απαιτεί το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

193. Κατά το άρθρο 51, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο Χάρτης αυτός ισχύει για τα κράτη μέλη «μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης». Ως εκ τούτου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων δεν εφαρμόζεται επί της δραστηριότητας του ΕΜΣ. Εν προκειμένω, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος εάν η άποψη αυτή ευσταθεί. Και τούτο διότι, εν πάση περιπτώσει το δικαίωμα των ιδιωτών σε αποτελεσματική δικαστική προστασία διασφαλίζεται επαρκώς έναντι της δραστηριότητας που αναπτύσσει ο ΕΜΣ.

194. Έτσι, η συμβατότητα της δράσεως των κρατών μελών στο πλαίσιο του ΕΜΣ προς το δίκαιο της Ένωσης –όπως καταδεικνύει και η παρούσα ένδικη διαφορά– υπόκειται στον έλεγχο του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων βάσει της συνήθους διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ. Συναφώς, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση, δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ να προβλέψουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η αποτελεσματική δικαστική προστασία τουλάχιστον όσον αφορά τη μεταφορά των όρων στην εθνική νομοθεσία³⁹.

39 — Βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 2007, C-432/05, Unibet (Συλλογή 2007, σ. I-2271, σκέψεις 38 και 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

195. Ως προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία επίσης αναφέρεται στο προδικαστικό ερώτημα, από κανένα στοιχείο δεν συνάγεται ότι η αρχή αυτή θα μπορούσε να θιγεί από τη δραστηριότητα του ΕΜΣ.

196. Επομένως, η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ δεν αντιβαίνει ούτε στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ούτε στην αρχή της ασφάλειας δικαίου.

6. Η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας που θεσπίζει το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ

197. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο διατυπώνει επιφυλάξεις και ως προς τη συμβατότητα της Συνθήκης ΕΜΣ προς το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ. Η διάταξη αυτή θεσπίζει την «αρχή της καλόπιστης συνεργασίας» βάσει της οποίας η Ένωση και τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τα εκ των Συνθηκών καθήκοντα βάσει αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας συνεργασίας.

198. Ο προσφεύγων υποστηρίζει συναφώς ότι τα κράτη μέλη προσβάλλουν την αρχή αυτή, διότι διά της ιδρύσεως ενός ανεξάρτητου διεθνούς οργανισμού όπως είναι ο ΕΜΣ πρόθεσή τους ήταν να καταστρατηγήσουν το δίκαιο της Ένωσης και, ειδικότερα, τις απαγορεύσεις του άρθρου 125 ΣΛΕΕ.

199. Εντούτοις, όπως προελέχθη⁴⁰, δεν μπορεί να διαπιστωθεί καταστρατήγηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης και, ειδικότερα, από το άρθρο 125 ΣΛΕΕ. Περαιτέρω, το πρόβλημα τυχόν καταστρατήγησης δεσμεύσεων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης θα έπρεπε να κριθεί αποκλειστικά στο πλαίσιο της ερμηνείας αυτών των δεσμεύσεων. Πέραν των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης που ήδη εξετάστηκαν στο πλαίσιο της αναλύσεως του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος, δεν μπορώ να αντιληφθώ με ποιον τρόπο η Συνθήκη ΕΜΣ θα μπορούσε να παραβιάζει την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας. Αντιθέτως, τα καθήκοντα που η Συνθήκη ΕΜΣ αναθέτει στην Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα συνηγορούν υπέρ του αντιθέτου.

200. Επομένως, η σύναψη και η επικύρωση της Συνθήκης ΕΜΣ δεν αντιβαίνουν ούτε στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

7. Το μέχρι τούδε συναγόμενο συμπέρασμα

201. Βάσει των ανωτέρω, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, και το άρθρο 13 ΣΕΕ, το άρθρο 2, παράγραφος 3, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και παράγραφος 2, το άρθρο 122, το άρθρο 123 και το άρθρο 125 ΣΛΕΕ, καθώς και το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν εμποδίζουν κράτος μέλος να προβεί στη σύναψη και την επικύρωση διεθνούς συμφωνίας όπως είναι η Συνθήκη ΕΜΣ.

Γ – Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος: οι συνέπειες της θέσεως σε ισχύ της αποφάσεως επί της απαντήσεως στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα

202. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί με το τρίτο ερώτημά του να διευκρινιστεί εάν η εξουσία κράτους μέλους να προβεί στη σύναψη και την επικύρωση διεθνούς συμφωνίας όπως είναι η Συνθήκη ΕΜΣ εξαρτάται από τη θέση σε ισχύ της αποφάσεως 2011/199.

40 — Βλ. σημεία 100 επ. ανωτέρω.

203. Δεδομένου ότι τα κράτη μέλη, όπως προελέχθη στο πλαίσιο της απαντήσεως του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος, μπορούν βάσει του ισχύοντος δικαίου να προβούν στη σύναψη και την επικύρωση διεθνούς συμφωνίας όπως είναι η Συνθήκη ΕΜΣ, η εξουσία τους να πράξουν τούτο δεν εξαρτάται από την προσθήκη μιας νέας παραγράφου 3 στο άρθρο 136 ΣΛΕΕ βάσει της αποφάσεως 2011/199. Επομένως, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα προσήκει αρνητική απάντηση.

IV – Πρόταση

204. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το ιρλανδικό Supreme Court ως εξής:

- 1) Από τον έλεγχο δεν προέκυψε κάποιο στοιχείο το οποίο θα μπορούσε να κλονίσει το κύρος της αποφάσεως 2011/199.
- 2) Το άρθρο 4, παράγραφος 3, και το άρθρο 13 ΣΕΕ, το άρθρο 2, παράγραφος 3, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και παράγραφος 2, το άρθρο 122, το άρθρο 123 και το άρθρο 125 ΣΛΕΕ, καθώς και το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν εμποδίζουν κράτος μέλος με νόμισμα το ευρώ, να προβεί στη σύναψη και την επικύρωση διεθνούς συμφωνίας όπως είναι η Συνθήκη ΕΜΣ, προτού τεθεί σε ισχύ η απόφαση 2011/199.